Vladimir Antonov
Ph.D. (in biology)

Bhagavadgíta

Redigoval Vladimir Antonov
Z ruského originálu přeložila
Jiřina Broučková

Obsah

Předmluva 4

Sanskrtské termíny, ponechané v textu bez překladu 6

Bhagavadgíta 9

Beseda 1. Ardžunovo zoufalství.....9

Beseda 2. Sankhjajóga.....14

Besega 3. Karmajóga 22

Beseda 4. Jóga moudrosti 26

Beseda 5. Jóga odpoutání 31

Beseda 6. Jóga sebeovládání.....35

Beseda 7. Jóga hlubšího poznání 40

Beseda 8. Nezničitelný Věčný Bráhman 44

Beseda 9. Královské Vědění a Královské Tajemství47

Beseda 10. Projevení síly.....51

Beseda 11. Nazírání Vesmírného Obrazu 55

Beseda 12. Bhaktijóga 62

Beseda 13. "Pole" a "Znající pole".....64

Beseda 14. Osvobození od tří gun 68

Beseda 15. Postižení Nejvyššího Ducha 71

Beseda 16. Rozpoznávání Božského a démonického 74

Beseda 17. Trojí rozdělení víry 76

Beseda 18. Osvobození cestou odříkání 79

PŘÍLOHA NA TÉMA MAHÁBHÁRATY 88

Nejdůležitější citáty z "Knihy manželek" (11. knihy Mahabháraty) 88

Nejdůležitější citáty z "Udyogaparvy (5. knihy Mahábháraty).....89

Komentáře k Bhagavadgítě 91

Ontologický aspekt Krišnova Učení 92
Etický aspekt Krišnova Učení.....98
Vztah člověka k druhým lidem, ke všem ostatním tvorům a k celému životnímu prostředí..... 98
Vztah ke Stvořiteli 99
Vztah ke své Cestě k Dokonalosti 100
Boj se svými hrubými negativními emocemi a "pozemskými" žádostmi 100
Boj s falešnými připoutanostmi..... 102
Boj s egoizmem a egocentrizmem, a také s ctižádostivostí, které jsou projevy nižšího "já" 102
Pěstování v sobě pozitivních vlastností 103
O sloužení Bohu..... 104
Psychoenergetický aspekt zdokonalování.....105
Příprava těla 105
Přípravná cvičení s energetikou těla..... 106
Ovládnutí mysli 106
Krišnův popis Átmanu, a jak poznat Átman 108
Popis Bráhmanu a postižení Nirvány v Bráhmanu .. 110
"Upevnění vědomí" 112
Popis Íšvary..... 113
Poznání Absolutna..... 114
Literatura 115

Předmluva

Bhagavadgíta — neboli, v překladu ze sanskrtu, Píseň Vznešeného, je nejdůležitější částí staroindického eposu, zvaného Mahábhárata. V tomto eposu jsou popisovány události, probíhající přibližně před pěti až sedmi tisíci léty.

Bhagavadgíta je veliké filozofické dílo, které mělo v historii Indie přibližně stejnou úlohu, jakou sehrál v zemích evropské kultury Nový Zákon. V obou těchto knihách je totiž obzvlášť mohutně hlásán princip Lásky-Bhakti jako základu duchovního zdokonalování člověka. Bhagavadgíta nám také poskytuje ucelenou představu o takových základních filozofických otázkách, jako co je to člověk, Bůh, o smyslu života člověka a principech jeho evoluce.

Hlavním hrdinou Bhagavadgíty je Krišna — indický rádža, který byl v té době Avatárem — vtělením Částice Stvořitele, Který takto, Krišnovým prostřednictvím, předal lidem velkolepá duchovní ponaučení.

Filozofické pravdy jsou v Bhagavadgítě objasňovány formou dialogu mezi Krišnou a jeho přítelem Ardžunou před začátkem válečné bitvy.

Ardžuna se na tuto spravedlivou bitvu dlouho připravoval. Když se však se svým vojskem ocitá před řadami vojáků, mezi kterými poznává tváře svých příbuzných a nejlepších přátel, začne, vybídnutý k tomu Krišnou, pochybovat o svém právu zúčastnit se bitvy a dělí se o své prožitky s Krišnou.

Krišna mu vytýká: podívej, kolik lidí se tu shromáždilo, aby za tebe zemřeli! A bitva je už nevyhnutelná[1]. Jak bys je mohl ty, který jsi je přivedl na smrt, teď sám na poslední chvíli opustit!? Když už ses ty — profesionální válečník — chopil zbraně, tak bojuj za spravedlivou věc! A pochop, že život každého z nás v těle, je jen krátký úsek opravdového života! Člověk není tělo, a on ani se smrtí těla neumírá. A — v tomto smyslu — nikdo nemůže zabít a nikdo ani nemůže být zabitý!

Ardžuna, zaujatý těmito slovy Krišny, Mu pokládá stále nové otázky. A z odpovědí vyplývá, že cesta k Dokonalosti pochopitelně nevede přes zabíjení, ale přes lásku: lásku zpočátku k "projeveným" aspektům Boha-Absolutna, a potom i k samotnému Stvořiteli.

Krišnovy odpovědi tvoří základ Bhagavadgíty — z hlediska hloubky moudrosti a šířky záběru základních problémů — jedné z nejvelkolepějších — knih, existujících na Zemi.

Existuje několik překladů Bhagavadgíty do ruštiny. A z nich má překlad A. Kamenské a I. Manziarliho [37] tu výhodu, že je v něm nejlepším způsobem předán meditativní aspekt Krišnových výroků. Spolu s tím, je ale třeba dodat, že mnoho myšlenek textu v něm zůstalo prostě nedostatečně přeložených,

Překlad V. S. Semencova [56] je zdařilým pokusem předat veršovanou stavbu sanskrtské

---

[1] Předtím Krišna osobně vyjednával se špatnou stranou konfliktu a nabídl se, že bez krveprolití rozdá to, co jí nepatřilo. Ale oni odmítli. Navíc se pokusili zabít Krišnova vyslance. Ale Krišna vytvořil vizi nesčetných jednotek, které Ho hlídaly, a nepřátelé se stáhli.

Bhagavadgíty. Text skutečně plyne jako píseň. Ale při tom se v řadě případů snížila přesnost překladu.

Překlad, vytvořený společností "Vědomí Krišny", má tu přednost, že je doprovázen sanskrtským textem (konkrétně, v ruské transliteraci). Ale obsah je hrubě zkreslený.

Překlad, redigovaný B. L. Smirnovem [58] si podle záměru překladatelů nárokuje vysokou přesnost a má zároveň určitou "suchost" jazyka. Ale, tak jako jako ve všech už jmenovaných vydáních, mnohé důležité Krišnovy výroky zůstaly překladateli nepochopeny, a proto byly přeloženy nesprávně. Typickými chybami tohoto druhu jsou rozluštění slova 'Átman' jako "nejmenší z nejmenších", a ne 'nejjemnější z nejjemnějších', nebo překlad slova 'buddhi' jako "vyšší rozum", "čistá mysl" atp., a ne jako 'vědomí'. Chybám tohoto typu by se mohli vyhnout pouze ti překladatelé, kteří sami ovládli vyšší stupně jógy.

Níže je zveřejněno vydání překladu Bhagavadgíty, které vytvořil sestavitel této knihy.

Sanskrtské termíny, ponechané v textu bez překladu

Átman **je hlavní podstata člověka: část mnohorozměrného organizmu, přebývající v nejvyšší prostorové dimenzi a podléhající poznání (podrobněji viz v [7,11-12,14-15]).**

Bráhman **je Svatý Duch.**

Buddhijóga **je systém metod rozvíjení vědomí člověka, následující za rádžajógou.**

Varny **jsou evoluční stupně vývoje člověka, kterým odpovídá jeho sociální role:** ***šúdrové*** **jsou služebníci,** ***vajšjové*** **jsou obchodníci, rolníci, řemeslníci,** ***kšatriové*** **jsou vůdci a válečníci,** ***bráhmáni*** **jsou v původním smyslu slova ti, kteří dosáhli stavu Bráhmana. V Indii a řadě dalších zemí se příslušnost k varně dědila narozením, což mnozí myslitelé zpochybňovali a Bůh to popírá (viz níže).**

Guny **jsou termín, označující souhrn vlastností, především lidských duší. Existují tři guny:** ***tamas*** **— tupost, nevědomost,** ***rádžas*** **— energičnost, vášnivost,** ***sattva*** **— harmonie, čistota. Každý evolvující člověk musí vystoupit po těchto gunových schodech a poté jít ještě výš (o tom viz v textu). Každý si musí postupně osvojit kvality, vlastní gunám rádžas a sattva, aby mohl jít dál.**

Guru **je duchovní učitel.**

Dharma **je objektivní zákon života; předurčení, cesta člověka.**

Indrije **jsou chapadla, která "natahujeme" ze svých smyslových orgánů, a také mysli (manasu) a buddhi k objektům vnímání nebo přemýšlení.**

Íšvara **— Bůh Otec, Stvořitel, Alláh, Tao (v taoistickém smyslu slova), Prvotní Vědomí, Adibuddha.**

Jóga **je sanskrtským ekvivalentem slova** ***religion***, **označujícím** ***spojení s Bohem, metody postupu k Němu, Splynutí*** **člověka s Bohem. Můžeme mluvit o józe: a) jako o Cestě a metodách náboženského rozvoje a b) jako o stavu Jednoty s Bohem (v druhém případě se toto slovo píše s velkým počátečním písmenem).**

Mája **je Božská Iluze: svět hmoty, který se nám zdá být samostatně existujícím.**

Manas **je mysl, rozum.**

Mahátmá **je** ***Veliký Átman,*** **tj. člověk, který má v nejvyšší míře správně rozvinuté vědomí, evolučně zralý, moudrý člověk.**

Muni **je moudrý, mudrc.**

Paramátman **je Nejvyšší, Jednotný Božský Átman: to samé, co Íšvara.**

Prakriti **je kosmická hmota (v hromadném slova smyslu).**

Puruša **je kosmický duch (v hromadném smyslu).**

Rádža **je vládce, král.**

Riši **je mudrc.**

Bhagavadgíta

Beseda 1. Ardžunovo zoufalství

Dhrítaráštra řekl:

1:1. Na poli Dharmy, na svatém poli Kuru se shromáždili ti, kdo hoří touhou utkat se v boji; avšak co dělají moji synové[2] a synové Pándúa, ó Sandžájo[3]?

Sandžája řekl:

1:2. Když rádža Durjódhána uviděl shromážděnou Pándúovskou armádu, přistoupil ke svému guru Drónovi a řekl:

1:3. Podívej, ó učiteli, jaké mohutné vojsko Pándúových synů shromáždil Drupádův syn, tvůj moudrý žák!

1:4 Jsou to bohatýři, mocní střelci, kteří jsou Bhímovi i Ardžunovi rovni v boji: Jujúdhána, Vírata i Drupáda, který řídí velký vůz,

1:5. Dhríštakétu, Čékitana, chrabrý rádža Kéši Purudžit i Kuntibhódža a Šaivíja, býci mezi lidmi,

---

[2] Dhrítaraštra a Pandu jsou předkové Kuruovců a Pánduovců, dvou bojujících rodů. Ardžuna je z posledně jmenovaného rodu.

[3] Jasnovidec, vyprávějící slepému Dhrítaraštrovi o událostech na bitevním poli. Jasnovidností ho obdařil Vjása.

1:6. silný Judhámanju, nebojácný Uttamodža, syn Saubhadry, synové Drupády — všichni na velkých vozech.

1:7. Poznej také i naše vojevůdce, ó nejvyšší z dvakrát zrozených[4], veliteli mého vojska, — poznej jejich jména:

1:8. jsi to ty sám, pane, a Bhíšma, vítězní Karna a Kripa, a také Ášvatháman, Vikarna, a Saumadattův syn,

1:9. a mnoho dalších hrdinů, obětujících životy kvůli mně, rozmanitě ozbrojených, — ti všichni jsou zkušenými válečníky.

1:10. Přesto se mi zdá naše vojenská síla nedostatečná, třebaže jí velí Bhíšma; ačkoliv ta jejich se mi zdá dostatečná, přestože je pod velením Bhímy.

1:11. A proto ať vy všichni, kdo tu stojíte na svém místě v jednotkách, i vy, velitelé, — ať všichni ochraňujete Bhíšmu.

1:12. Nejstarší z Kuruovců, slavný Bhíšma, proto, aby mu dodal odvahu, zatroubil na svoji lasturu, znějící podobně jako řev lva.

1:13. Okamžitě jako odpověď na to zahřměly lastury a činely, bubny a rohy, a jejich hřmot byl strašný.

1:14. Tehdy, stojíce na svém velkém voze, taženém bělouši, zatroubili Madháva[5] a Pandáva[6] na své božské lastury.

1:15. Hrišikéša[7] zatroubil na Pančadžániju a Džanandžája — na Dévadattu[8], a strach vzbuzující Vrikódara zadul na svůj roh.

---

[4] Představitelé vyšších varn.

[5] Toto a další jména jsou básnické přívlastky Krišny.

[6] Toto a další jména jsou básnické přívlastky Krišny.

1:16. Král Judhištíra, syn Kunti, zatroubil na Ánantavidžáju, Nákula na Suchošu, a Sahadéva na Manipúšpaku.

1:17. A Kéšija, veliký střelec, a Šikhandi, mocný bojovník na voze, a neporazitelní Dhrítadijumna, Viráta, Satijaki,

1:18. a Drupáda a jeho synové, a syn Saubhadry, mocně ozbrojený, — všichni ze všech stran troubí na své lastury, ó pane Země!

1:19. Tento strašný řev otřásá srdci synů Dhrítaraštry, hřměním naplňuje nebe i zemi.

1:20. Když pak Pandáva, na jehož helmě byla vyobrazena opice, uviděl Dhrítaraštrovy syny, připravující se k boji, pozvedl svůj luk.

1:21. A pronesl tato slova na adresu Hrišikéši, Vládce Země:

1:22. Mezi dvěma vojsky je můj vůz, ó Neochvějný; vidím zde shromážděné válečníky, připravené k boji, se kterými se musím střetnout v této těžké bitvě;

1:23. vidím zde ty, kdo hoří touhou uspokojit proradného Dhrítaraštrova syna.

Sandžája řekl:

1:24. Když Hrišikéša uslyšel tato Ardžunova slova o Bháratovi, zastavil svůj nejlepší vůz uprostřed dvou vojsk,

1:25. ukázal na Bhíšmu, Dróna a všechny vládce země, a řekl: ó Pártho, podívej se na tyto shromážděné Kuruovce!

1:26. A Pártha uviděl stojící proti sobě otce a dědy, guru, strýce, bratrance, syny a vnuky, přátele,

---

[7] Toto a další jména jsou básnické přívlastky Krišny.

[8] Básnické přívlastky bojových lastur jmenovaných válečníků.

1:27. tchány a dávné druhy, rozdělené v nepřátelských armádách. Když Kauntéja uviděl všechny tyto příbuzné seřazené do řady, zachvátil ho hluboký soucit a zarmouceně řekl:

1:28. ó Krišno, při pohledu na moje přátele, připravené do boje a spalované touhou po bitvě,

1:29. se moje nohy podlamují a vysychá mi v krku, třese se mi tělo a vstávají mi vlasy na hlavě,

1:30. Gandíva[9] mi vypadává z rukou, a celá moje kůže je v plamenech, nemám ani sílu stát, a točí se mi hlava!

1:31. A vidím zlověstná znamení, ó Kéšavo! Z této bratrovražedné války nevzejde nic dobrého!

1:32. Nechci vítězství, ó Krišno, ani království, ani potěšení! Království nám není k ničemu! Ó Góvindo! K čemu je potěšení nebo sám život?

1:33. Ti, kterým přejeme království, štěstí a rozkoš, — zde teď stojí připraveni k boji, vzdávajíce se života a bohatství, —

1:34. učitelé, otcové, synové, a také dědové, strýcové, tchánové, vnuci, švagři a další příbuzní.

1:35. Nechci je zabíjet, ačkoliv i já sám možná budu zabit, ó Madhusúdáno! Nechci, ani kdyby mi to přineslo vládu nad třemi světy[10]! Jak bych se k tomu mohl rozhodnout jen kvůli pozemské moci?

1:36. Jaké bychom mohli mít uspokojení ze zabití těchto Dhrítaraštrových synů, ó Džanardáno? Zabitím těchto povstalců se dopustíme velkého hříchu.

---

[9] Ardžunův luk.

[10] Tyto tři světy jsou prostorové dimenze Stvořitele, Bráhmana, a také i svět hmoty.

1:37. Nemůžeme zabíjet Dhrítaraštrovy syny, naše příbuzné! Jak bychom mohli být šťastni, pokud zabijeme své příbuzné, ó Madhávo?

1:38. Jestliže jejich mysli v poblouznění vášní nevidí zlo v rozbití rodinného principu a nevidí zločiny v nepřátelství k přátelům,

1:39. proč bychom to my, kteří zlo v takovém zničení vidí, nepochopili a od takového hříchu se neodvrátili, ó Džanardáno?

1:40. S rozvrácením rodu zanikají věčné kmenové obyčeje; se zničením pořádku zavládne v celém rodu bezpráví;

1:41. nastolením bezpráví se zkazí manželky rodu; ze zkaženosti manželek, ó Varšnéjo, vznikne smíšení varn!

1:42. A to smíšení připraví peklo vrahům rodu i rodu samotnému, protože jeho předkové budou slábnout z nedostatku přinášených obětí rýže a vody.

1:43. Hříchem těchto vrahů, kteří spáchali smíchání varn, budou zničeny starodávné rodové a kastovní pořádky!

1:44. A ti, kdo zničili rodové pořádky — přebývají věčně v pekle, ó Džanardáno! Tak jsme slýchali.

1:45. Běda! Z touhy zmocnit se království jsme připraveni spáchat velký hřích: chystáme se zabít své vzpurné příbuzné.

1:46. Pokud by mě, neozbrojeného a neodporujícího, zabili ozbrojení Dhrítaraštrovi synové v boji, bylo by to pro mě lehčí!

Sandžája řekl:

1:47. Poté, co Ardžuna na bitevním poli tohle řekl, klesl na sedadlo vozu, přemožen žalem. Odhodil luk a šípy.

Tak ve slavných upanišádách požehnané Bhagavadgíty, vědy o Věčném, hlásá první beseda mezi Šrí Krišnou a Ardžunou, nazvaná:

Ardžunovo zoufalství.

Beseda 2. Sankhjajóga

Sandžája řekl:

2.1. Jemu, přemoženému žalem, s očima plnýma slz, zachvácenému zoufalstvím, Madhusúdána řekl:

2:2. Odkud se u tebe vzalo v minutě nebezpečí to hanebné zoufalství, nehodné árijce, zavírající ti bránu ráje, ó Ardžuno?

2:3. Nepodléhej slabosti, ó Pártho! Setřes opovrženíhodnou zbabělost, vzmuž se, Parantapo!

Ardžuna řekl:

2:4. Ó Madhusúdáno! Jak bych mohl zamířit šípy na Bhíšmu a na Dróna — na ty, kteří jsou hodni hluboké úcty, ó Přemožiteli nepřátel?

2:5. Skutečně je lepší živit se almužnami jako žebrák, nežli zabíjet tyto velké guru! Pokud zabiji tyto vysoce uctívané guru, budu jíst jídlo, zbarvené jejich krví!

2:6. A nevím, zda by bylo pro nás lepší být poraženi nebo zvítězit nad těmi, kdo stojí proti nám — Dhrítaraštrovými syny, s jejichž smrtí my sami ztratíme vůli žít!

2:7. Se srdcem prosyceným steskem, se zakaleným rozumem — už dál nevidím svou povinnost. Prosím Tě: řekni mi určitě — co je lepší? Já — Tvůj žák, Tě prosím, — pouč mě!

2:8 Nepředpokládám, že by sžíravý stesk, spalující moje smysly, uhasilo dosažení nejvyšší moci na Zemi nebo dokonce nadvlády nad bohy!

Sandžája řekl:

2:9. Obraceje se s těmito slovy k Hrišikéšovi, Gudakéša, ničitel nepřátel, řekl: "Já nebudu bojovat", — a zmlkl.

2:10. Hrišikéša, stojící mezi dvěma armádami, se s úsměvem obrátil k zoufalému a řekl:

2:11. Ty truchlíš nad tím, nad čím by se truchlit nemělo, ačkoliv říkáš moudrá slova. Ale moudří neoplakávají ani živé, ani mrtvé!

2:12. Neboť popravdě neexistovala doba, kdy jsem Já, nebo ty, nebo tito pozemští vládcové neexistovali; opravdu nepřestaneme existovat ani v budoucnu.

2:13. Tak jako ten, kdo žije v těle, prožívá dětství, dospělost a stáří, právě tak opouští jedno tělo a přechází do druhého. Silný nad tím netruchlí.

2:14. Kontakt s hmotou, ó Kauntéjo, uvrhá do chladu i do žáru, působí potěšení i utrpení: tyto pocity jsou přechodné, přicházejí a mizí. Snášej je zmužile, ó Bhárato!

2:15. Ten, koho netrápí, ó nejlepší z lidí, kdo je vyrovnaný a vytrvalý v radosti i smutku, — ten je schopen dosáhnout Nesmrtelnosti.

2:16. Věz, že dočasné, přechodné, nemá opravdové bytí; a u věčného, nepomíjivého, neexistuje nebytí! To vše rozeznávají ti, kdo pronikli do podstaty věcí a vidí pravdu.

2:17. A zapamatuj si, že nikdo nikdy nezničí Toho, Kdo prostupuje celým bytím! A nikdy Ho nepřivede k smrti! Toto Věčné a Nepomíjivé není nikomu podřízeno!

2:18. Přechodná jsou pouze těla kohokoliv vtěleného. Ale on sám je věčný, nezničitelný. A proto — bojuj, ó Bhárato!

2:19. Ten, kdo si myslí, že může být zabit, i ten, kdo si myslí, že zabit být nemůže, — oba se stejně mýlí! Člověk nemůže ani zabít, ani být zabitý!

2:20. On nevzniká ani nezaniká; jakmile jednou získá existenci, nepřestane existovat. Protože je nesmrtelnou duší, on vůbec neumírá, když zabíjejí jeho tělo!

2:21. Kdo ví, že člověk je nezničitelná, věčná, nesmrtelná duše, — jak by mohl někdo takový zabít, ó Pártho, nebo být zabitý?

2:22. Podobně tomu, jako když člověk svlékne staré oblečení a oblékne si nové, — právě tak shazuje obnošená těla a obléká se do nových.

2:23. Zbraň ho nerozseká, oheň nespálí, voda nesmáčí, vítr nevysušuje.

2:24. Poněvadž není možné rozsekat, ani spálit, ani rozmočit vlhkostí, ani ho vysušit, jeho — nerozsekatelného, nespalitelného, nerozmočitelného, nevysušitelného.

2:25. Jeho — nevtěleného — nazývají neprojeveným, beztvarým, nepoškoditelným. Pokud to víš, neměl bys truchlit!

2:26. Dokonce i pokud bys ho považoval za věčně rodícího se a umírajícího, — i pak, ó mocně ozbrojený, se nesmíš rmoutit!

2:27. Opravdu, smrt je předurčena pro narozeného, a narození je nevyhnutelné pro mrtvého. Pro nevyhnutelné — netruchli!

2:28.- Bytosti nejsou projeveny před materiálním projevením, nejsou projeveny — po něm, ale jsou

projeveny jen uprostřed, ó Bhárato! Kvůli čemu se rmoutit?

2:29. Jedni lidé uctívají duši jako zázrak, druzí o ní jako o zázraku mluví, ale jsou i takoví, kteří, i když se o ní dozvědí, nemohou pochopit, co to znamená.

2:30. Vtělený nikdy nemůže být zabit, ó Bhárato! A proto netruchli pro žádného zabitého tvora!

2:31. A vzhledem ke své vlastní dharmě nesmíš váhat, ó Ardžuno: opravdu, pro kšátrije není nic žádoucnějšího, nežli spravedlivá válka!

2:32. Šťastní jsou, ó Bhárato, ti kšátrijové, kteří mají jako svůj úděl takovou bitvu; je to pro ně jako otevřená brána do Nebes!

2:33. Ale jestli teď ty nenastoupíš do tohoto spravedlivého boje, a odvrhneš svou dharmu a svou čest, vezmeš na sebe hřích.

2:34. A všichni žijící se dozvědí o tvé věčné hanbě. A pro slavného je hanba horší nežli smrt!

2:35 Velcí vojevůdci na bojových vozech si pomyslí, že tě strach donutil uprchnout z bitevního pole. A ty, kterého si tak vysoce vážili, se pro ně staneš opovrženíhodným.

2:36. Tvoji nepřátelé pronesou mnoho neuctivých slov až budou pomlouvat tvoji udatnost. Co by mohlo bolet víc?

2:37. Zabitý se dostaneš do ráje; jako vítěz si budeš užívat na Zemi. Povstaň, ó Kauntéjo, a buď připraven k boji!

2:38. Uznej, že jsou si rovné radost i zármutek, úspěch i nezdar, vítězství i porážka, — a zapoj se do bitvy! Tak se vyhneš hříchu!

2:39. Teď jsem ti vyložil učení sankhji o vědomí, a nyní si poslechni, jak je to možné poznat

prostřednictvím buddhijógy[11]. Ó Pártho, buddhijóga je prostředek, s jehož pomocí můžeš rozbít pouta karmy!

2:40. Na cestě této jógy nebývají ztráty. I malý postup po této cestě zachraňuje před velkým nebezpečím.

2:41. Vůle rozhodného je zaměřena k tomuto cíli; ale pohnutky nerozhodného se neomezeně rozvětvují, ó radosti Kuruů!

2:42. Květnaté jsou řeči nemoudrých, kteří se drží písmen Véd[12], ó Pártho; oni říkají: "Kromě tohoto není nic jiného!"[13].

2:43. Jejich mysli jsou plné tužeb, jejich nejvyšším cílem je ráj, jejich starostí je dobré převtělení, všechny jejich činnosti a obřady jsou zaměřeny pouze na dosažení uspokojení a moci.

2:44. Pro ty, kdo jsou připoutáni k rozkoším a moci, kdo jsou tím spoutáni, je nedostupná rozhodná vůle, pevně usilující o Samádhi!

2:45. Védy učí o třech gunách; povznes se nad ně, ó Ardžuno! Osvoboď se od duality[14], neustále buď v harmonii, lhostejný k vlastnictví pozemského, buď pevně usazený v Átmanu!

2:46. Pro člověka, který poznal Bráhmana, nejsou Védy prospěšnější, nežli je v oblasti zatopené vodou užitečný malý rybníček!

---

[11] Buddhi jóga je systém metod pro rozvoj vědomí, které nakonec vedou ke Splynutí se Stvořitelem.

[12] Védy jsou starověké indické knihy, které určovaly pohanský světonázor Indů před Krišnou.

[13] Tj. mimo toho, co je řečeno ve Védách.

[14] Současné zaměření na pravé i falešné cíle.

2:47. Dívej se pouze na práci, a ne na zisk z ní. Ať není tvou motivací zisk z činnosti! A neoddávej se nečinnosti!

2:48. Vzdáš-lise připoutanosti k odměně za svoji činnost, staneš se stejně vyrovnaným v úspěších i nezdarech, ó Džanandžájo! Jóga se vyznačuje vyrovnaností!

2:49. Nepřetržitě odstraňuj nepotřebnou činnost buddhijógou, ó Džanandžájo, nauč se ovládat sebe jako vědomí. Nešťastní jsou ti, kteří jednají jen kvůli odměně za svoji činnost!

2:50. Kdo je ponořen do práce s vědomím, nezískává už dál dobré nebo špatné následky své činnosti. Oddej se tedy józe! Jóga je umění činnosti!

2:51. Mudrci, kteří se zasvětili práci s vědomím, se osvobozují od nezbytnosti nových zrození a dosahují úplného osvobození od utrpení!

2:52. Až se ty — jako vědomí — osvobodíš ze sítí iluzí, dosáhneš lhostejnosti k tomu, co už jsi slyšel, i k tomu, co ještě uslyšíš[15].

2:53. Až se osvobodíš z okouzlení Védami a upevníš se v klidu Samádhi, pak dosáhneš Jógy.

Ardžuna řekl:

2:54. Co slouží jako znamení toho člověka, jehož myšlenky jsou uklidněny, kdo se upevnil v Samádhi, ó Kéšavo? Jak mluví, jak chodí a jak sedí?

Požehnaný řekl:

2:55. Když se člověk zřekl všech smyslových tužeb, ó Pártho, a ponořený v Átmanu našel v Átmanu uspokojení, pak se nazývá stálým v moudrosti.

---

[15] Tj. budeš mít vlastní komplexní znalosti.

2:56. Ten, jehož mysl je klidná uprostřed smutku, kdo je bez vášně uprostřed strachu i hněvu, — ten, kdo je v tom pevný, se nazývá *muni.*

2:57. Ten, kdo není připoután k ničemu pozemskému, ten, kdo při setkání s příjemným i nepříjemným nejásá, ani nepociťuje nenávist, — ten se upevnil v opravdovém poznání.

2:58. Když, podobně jako želva, vtahující do sebe svoje nohy a hlavu, odtrhuje svoje indrije od pozemských objektů, pak dosáhl opravdového pochopení.

2:59. Od objektů smyslů, ale ne od chuti na ně se osvobozuje ten, kdo se vydal na cestu odpoutanosti; ale i chuť na ně mizí u toho, kdo poznal Nejvyšší!

2:60. Ó Kauntéjo! Vzrušené indrije uchvacují dokonce i mysl bystrého člověka, pokoušejícího se je ovládat!

2:61. Až zkrotí všechny indrije, ať vejde do harmonie, a postaví si jako Nejvyšší Cíl — Mne! Poněvadž pochopení je jen u toho opravdové, kdo ovládá svoje indrije!

2:62. Pokud se bude v mysli vracet k pozemským objektům — pak nedobrovolně znovu obnoví připoutanost k nim. Z připoutanosti se rodí přání úplně je ovládat, a z nemožnosti uspokojit taková přání — vzniká hněv.

2:63. Z hněvu pochází úplné zkreslení vnímání. Ze zkreslení vnímání je ztráta paměti[16]. Ze ztráty paměti je ztráta energie vědomí. Ze ztráty energie vědomí člověk degraduje.

---

[16] **Vzpomínky na své předchozí úspěchy.**

2:64. Ale kdo zvítězil nad svými indrijemi, zřekl se tužeb i nevraživosti, oddal se Átmanu — ten získává vnitřní čistotu!

2:65. Po dosažení této čistoty nastává konec všem utrpením. U toho, kdo ji získal se velice brzy upevňuje vědomí[17].

2:66. Rozvinuté vědomí nemůže mít nesoustředěný člověk, a neexistuje pro něho štěstí a klid. A byla by bez toho možná blaženost?

2:67. Člověku, který se poddává náporu vášní, odplouvá pryč rozum, jako když je loď odnášena bouří!

2:68. Proto, ó mocně ozbrojený, ten, jehož indrije jsou dokonale odtaženy od pozemských objektů, — ten má pravdivé pochopení!

2:69. To, co je pro všechny noc, je pro moudrého čas bdění. Ale když všichni ostatní bdí, pak přichází noc pro prozíravého muni[18].

2:70. Jestliže se člověk nevzrušuje smyslnými přáními, podobně jako se oceán nevzrušuje řekami, které do něho vtékají, — takový člověk získává klid. A klidu nedosahuje ten, kdo se snaží vyplňovat svá přání.

2:71. Kdo se v takové míře zřekl přání a jde vpřed, osvobozený od vášní, ziskuchtivosti a sobectví, — jenom ten získává klid!

2:72. Takový je stav Bráhmana, ó Pártho! Kdo ho získal, ten se nezmýlil. A kdo ho dosahuje třeba až v hodině své smrti — ten získává Nirvánu Bráhmana.

---

[17] Tj. probíhá proces vzrůstání jeho objemu — "krystalizace".

[18] To bychom neměli chápat v doslovném smyslu, ale alegoricky.

Tak ve slavných upanišádách požehnané Bhagavadgíty, vědy o Věčném, hlásá první beseda mezi Šrí Krišnou a Ardžunou, nazvaná:

Sankhjajóga.

Besega 3. Karmajóga

Ardžuna řekl:

3:1. Jestliže tvrdíš, že cesta poznání převyšuje cestu jednání, ó Džanardáno, proč mě vybízíš k tak strašnému činu?

3:2. Nesrozumitelnou řečí jsi popletl mé chápání! Řekni mi jasně: jakým způsobem mohu dosáhnout blaženosti?

Požehnaný řekl:

3:3. Existují dvě možnosti rozvoje, jak už jsem řekl dříve, ó bezhříšný: jóga rozjímání a jóga správného jednání.

3:4. Člověk nedosáhne vysvobození z pout osudu odmítnutím jednání, jen pouhým zřeknutím se jednání Dokonalosti nedosáhne.

3:5. Nikdo nemůže ani na okamžik zůstat skutečně nečinný, protože je každý donucen k činnosti vlastnostmi prakriti!

3:6. Člověk, který ovládl kontrolu nad svými indrijemi, ale stále ještě pomýšlí na pozemské objekty — takový člověk sám sebe klame. Podobá se pokrytci!

3:7. Ale ten, kdo ovládl svoje indrije a svobodně vykonává karmajógu, — ten je hoden úcty!

3:8. Vykonávej správná jednání, protože činnost je lepší než nečinnost; při nečinnosti není možné podporovat ani vlastní tělo!

3:9. Světští lidé jsou zotročováni činností, pokud není vykonávána jako oběť[19]. Jako obětování Bohu — vykonávej své činy a zůstaň osvobozen od připoutaností k "pozemskému", ó Kauntéjo!

3:10. Bůh stvořil lidský druh spolu se zákonem obětavosti. Přikázal při tom: "Obětavostí vzkvétejte!" A to byste si měli přát i vy!

3:11. Svojí obětavostí uspokojujte Božské — a potom uspokojí i Ono vás! Když budete jednat pro Ně, dosáhnete nejvyššího blaha!

3:12. Poněvadž Božské, uspokojené vaší obětavostí, vám sešle vše potřebné v "životě". Opravdu, zlodějem je ten, kdo na obdržené dary neodpovídá dary vlastními!

3:13. Spravedliví, živící se zbytky svých darů, obětovaných Bohu, se osvobozují od hříchů. Ale ti, kteří se starají o jídlo výhradně pro sebe, — ti se živí hříchem!

3:14. Díky jídlu rostou těla bytostí. Jídlo pochází z deště. Déšť pochází z obětování[20]. Obětování je vykonávání správných činů.

3:15. Věz, že Bráhman uskutečňuje vyplnění osudů. A Bráhman představuje Prvotního. A Všudypřítomný Bráhman vždy v lidech podporuje jejich sebeobětování!

3:16. Ten, kdo se na Zemi neřídí zákonem obětavosti a jehož život je proto plný hříchu, kdo žije pouze kvůli smyslovým požitkům, ten žije nadarmo, ó Pártho!

---

[19] Tj. že činy se musejí vykonávat ne kvůli sobě, ale kvůli Bohu — jako akty spoluúčasti v jeho Evoluci.

[20] Tj. v důsledku správného chování lidí.

3:17. Pouze ten, kdo získal radost a uspokojení v Átmanu a je šťasten pouze v Něm, pouze ten je osvobozen od pozemských povinností.

3:18. On už nemá žádné povinnosti dělat či nedělat cokoliv v tomto světě, a ani v jedné bytosti už nehledá záštitu pro dosažení svého cíle.

3:19. Proto bez ustání vykonávej svoje povinnosti bez očekávání odměny, neboť konáním takových činů dosahuje člověk skutečně Nejvyššího!

3:20. Vpravdě, právě takovou činností dosáhli Džanaka a další Dokonalosti! Jednej tak i ty, a pamatuj přitom na *celistvost* Všehomíra!

3:21. (Přičemž) to, co dělá nejlepší, to dělají i druzí: jeho příkladu následuje lid.

3:22. Neexistuje nic, ó Pártho, ve třech světech, co bych ještě musel vykonat, nebo, čeho bych Já nedosáhl, a přesto jsem stále v činnosti.

3:23. Protože, kdybych nebyl neustále činný, ó Pártho, pak by lidé všude začali následovat Mého příkladu!

3:24. Svět by byl zničen, kdybych Já nejednal! Stal bych se příčinou smíšení varn a zavinil bych zánik národů.

3:25. Kvůli vlastnímu prospěchu jedná nemoudrý, ó Bhárato! Ale moudrý člověk jedná bez touhy po zisku, ve prospěch druhých!

3:26. Moudrý člověk nesmí mást nemoudré lidi, připoutané k pozemské činnosti! Ale musí se snažit každou takovou jejich činnost uvést do harmonie se Mnou.

3:27. Všechny činnosti vycházejí ze tří gun. Ale člověk, obelstěný sebeláskou se domnívá: "Já jsem vykonávající!".

3:28. Ale ten, ó nejmocnější, kdo zná podstatu rozdělení činností podle gun a chápe, že "guny se otáčejí v gunách", — ten se osvobozuje od připoutanosti k světské činnosti.

3:29. Lidé oklamaní gunami jsou připoutáni ke skutkům těchto gun. Takové lidi, jejichž pochopení ještě není úplné — moudrý člověk neznepokojuje.

3:30. Přenech řízení všech dějů Mně, a ponořený do Átmanu, osvobozený od ziskuchtivosti a sebelásky, získajíc klid, — bojuj, Ardžuno!

3:31. Ti lidé, kteří trvale následují Mé Učení, plní oddanosti a osvobození do závisti, — ti nebudou nikdy svázáni svými skutky!

3:32. Ale ti šílení, kteří se rouhají Mému Učení, nenásledují ho, a nesnaží se mu porozumět, — věz, že ti jsou odsouzeni k záhubě!

3:33. Chytří lidé se snaží žít v harmonii se světem prakriti. Jsou v ní zahrnuty všechny vtělené bytosti! Z čeho tedy pochází odpor k prakriti?

3:34. Přitažlivost nebo averze k (pozemským) objektům závisí na rozmístění indrijí. Nepodléhej ani jednomu, ani druhému stavu: skutečně, tyto stavy jsou překážkami na Cestě!

3:35. Plnění vlastních povinností, třeba i těch nejskromnějších, je lepší než plnění cizích, byť i těch nejvyšších. Je lepší zakončit vtělení naplněním vlastní dharmy: cizí dharma je plná nebezpečí.

Ardžuna řekl:

3:36. Ale co tlačí člověka proti jeho vůli ke hříchu, ó Varšnéjo? Opravdu, jako by ho k němu tlačila neznámá síla!

Požehnaný řekl:

3:37. Je to sexuální vášeň, je to hněv — zplozenci guny rádžas, nenasytné mnohohříšné. Ale prostuduj je — ty největší nepřátele na Zemi!

3:38. Tak, jak bývá oheň skryt kouřem, jak bývá zrcadlo pokryto prachem, jako je zárodek obalen plodovým obalem, — tak je všechno na světě zahaleno lidskými vášněmi!

3:39. Tímto věčným nepřítelem moudrosti je skryta i moudrost — v podobě nenasytného, jako plamen, chtění "pozemského"!

3:40. Indrije, včetně mysli, a buddhi jsou pole jeho působení. Skrze ně on, skrývaje moudrost, uvádí obyvatele těla v omyl.

3:41. A proto, ovládni indrije, ó nejlepší z Bháratů, a zkroť tak tento zdroj hříchu — nepřítele poznání a ničitele moudrosti!

3:42. Říká se, že ovládnutí indrijí je skvělé! Nejvyšší z indrijí jsou indrije mysli. Ale výše než mysl je rozvinuté vědomí. A nad rozvinutým (individuálním lidským) vědomím je On!

3:43. Až si uvědomíš, že On je nad rozvinutým (lidským) vědomím, a upevníš se v Átmanu, zabij, ó mocný, toho nepřítele v podobě nepřekonatelné touhy po pozemských blaženostech.

Tak ve slavných upanišádách požehnané Bhagavadgíty, vědy o Věčném, Písma jógy, hlásá třetí beseda mezi Šrí Krišnou a Ardžunou, nazvaná:

Karmajóga.

Beseda 4. Jóga moudrosti

Požehnaný řekl:

4:1. Tuto věčnou jógu jsem pověděl Vivasvánovi, Vivasván ji předal Manuovi, Manu ji sdělil Íkšvakovi.

4:2. Takovým způsobem se ji jeden od druhého naučili králové-mudrci. Ale s postupem času začala jóga na Zemi upadat, ó Parantápo.

4:3. A tu stejnou starodávnou jógu jsem teď pověděl já tobě, protože jsi Mně oddán a jsi Můj přítel; — odhaluje se v ní nejvyšší tajemství!

Ardžuna řekl:

4:4. Ty jsi se narodil později, Vivásvan se narodil dříve. Jak mám chápat, že Ty jsi byl první, kdo pověděl toto Učení?

Požehnaný řekl:

4:5. Mnoho zrození jsme měli v minulosti Já i ty, ó Ardžuno! Já je znám všechna, ale ty o těch svých nevíš, ó Parantápo!

4:6. Já — třebaže jsem věčný, nepomíjivý Átman, třebaže jsem Íšvara, ale přesto Se uvnitř Mně podřízené prakriti projevuji svojí májou.

4:7. A když spravedlnost (na Zemi) upadá, ó Bhárato, a zavládne nespravedlnost, — pak Se Já projevuji 21.

4:8. Abych zachránil dobro, porazil ty, kdo páchají zlo, obnovil dharmu — Se takto Já projevuji od věků do věků.

4:9. Kdo skutečně poznal podstatu Mých podivuhodných Zjevení, ten se po opuštění těla znovu nevtěluje, ale spojuje se se Mnou, ó Ardžuno!

4:10. Poté, co se osvobodili od lživých připoutaností, strachu a hněvu, a když postihli Moje Bytí, mnozí, očištěni v Ohni Moudrosti, získávají velikou lásku ke Mně.

---

[21] **V těle jako Avatár.**

4:11. Tak, jak jdou lidé ke Mně, tak je i Já přijímám. Poněvadž cesty, po kterých jdou lidé ze všech stran, jsou Mými cestami, ó Pártho!

4:12. Ti, kdo hledají úspěch v pozemských záležitostech, uctívají "bohy". Díky takovému jednání mohou rychle získat úspěch ve světě hmoty.

4:13. V souladu s gunami a variantami lidské činnosti jsem Já vytvořil čtyři varny. Věz, že Já jsem jejich tvůrcem, ačkoliv nejednám a zůstávám v nich nezúčastněným!

4:14. Neovlivňují Mě ani činy, a neláká Mě ani odměna za ně! Kdo Mě zná takového, ten se nezaplétá do karmických následků svojí činnosti!

4:15. Mudrci, kteří získali Osvobození, to věděli, a proto vykonávali činy. Vykonávej je i ty podle příkladu svých předchůdců!

4:16. "Co je to jednání, a co je *nečinnost?*" — z toho jsou i rozumní lidé v rozpacích. Já ti to vysvětlím, a díky tomu se zbavíš klamu.

4:17. Musíš si uvědomit, že existují nutné činnosti, zbytečné činnosti a *nečinnost.* To je třeba řešit!

4:18. Ten, kdo vidí *nečinnost* v činnosti a činnost v pasivitě, ten je skutečně vědomý, a přestože je zapojen do činnosti mezi ostatními lidmi, zůstává svobodný.

4:19. O tom, jehož podnikání je zbaveno "pozemských" tužeb a snahy o osobní prospěch, — o tom ti, kdo ho znají, říkají, že jeho činy byly očištěny ohněm jeho rozvinutého vědomí.

4:20. Kdo ztratil snahu o osobní prospěch, je vždy spokojený, nehledá oporu u nikoho z lidí; on zůstává v *nečinnosti*, třebaže neustále jedná.

4:21. Kdo netouží po osobním zisku, podřizuje své myšlenky Átmanu, zřekl se pocitů typu "to je moje!", a přitom plní svou dharmu, — ten neposkvrňuje svůj osud.

4:22. Protože je spokojen s tím, co k němu přichází, je osvobozený od rozpolcenosti, nezná závist, je vyrovnaný v úspěchu i neúspěchu, — nepřekážejí mu jeho činy ani tehdy, když je vykonává.

4:23. Ten, kdo ztratil připoutanost k hmotným věcem, dosáhl osvobození od "pozemských" vášní, jehož myšlenky se upevnily v moudrosti, kdo koná činy pouze jako obětní dary Bohu, — všechny činy takového člověka splývají s harmonií celého Vesmíru.

4:24. Život Bráhmana je obětování. Bráhman je Oběť, přicházející v Plamenné Podobě. Bráhman se nepostihuje jinak, než s Jeho pomocí; přitom se oddaný ponoří do Samádhi.

4:25. Někteří jogíni věří, že přinášejí oběti uctíváním "bohů". Jiní vykonávají svou obětní službu tím, že jsou Bráhmanským Ohněm.

4:26. Jsou i takoví lidé, kteří obětují svůj sluch a další smyslové orgány kvůli sebeovládání[22]. Nebo obětují zvuk a jiné smyslové objekty, které vzrušují indrije.

4:27. Jiní ještě spalují v Ohni Átmanu všechnu nepotřebnou činnost indrijí a vcházející energie, a snaží se takovým způsobem dosáhnout moudrosti.

4:28. A jiní zase obětují darováním majetku, nebo prostřednictvím askeze, nebo prováděním náboženských obřadů. Anebo pílí ve vědách, v učení, a také dodržováním přísných slibů.

---

[22] Tj. odpojují je nejrůznějšími způsoby, aby se oddali pouze meditaci.

4:29. Další předávají energii vycházející z těla energii vcházející anebo energii přicházející — energii vycházející. A jiní ještě pohybují přicházejícími a odcházejícími energiemi pomocí pránájámy.

4:30. Oni všichni — ač navenek odlišní, ale chápající podstatu oběti — očišťují v procesu této činnosti své osudy.

4:31. Ti, kdo ochutnávají nektar ze zbytků svých obětních darů, se přibližují k Příbytku Bráhmana. Tento svět není pro toho, kdo se neobětuje, a tím spíš pro něj není ani blaženost na onom světě, ó nejlepší z Kuruů!

4:32. Nesčetné a rozmanité jsou oběti, rozsypávané před tváří Bráhmana! Věz, že všechny jsou zrozeny z činnosti! S tímto vědomím budeš svobodný!

4:33. Lepší než jakákoli vnější oběť je obětování vlastní moudrosti23, ó trestající nepřátele! Všechny činnosti, ó Pártho, dosahují dokonalosti u moudrého!

4:34. Získej tedy moudrost skrze oddanost, zvídavost a sloužení! Mudrci a jasnovidci, kteří pronikli do podstaty věcí, tě do ní zasvětí.

4:35. A až ji poznáš, nebudeš už upadat do takového zmatku, ó Pandávo, neboť pak uvidíš všechny vtělené bytosti — ze světa Átmana — ve světě máji!

4:36. A kdybys byl i sebevětší hříšník — na lodi této moudrosti bys stejně přeplul přes propast utrpení!

---

[23] **Tj. nezištné sloužení druhým lidem svými znalostmi a zkušenostmi, osvobozené od připoutanosti k činům.**

4:37. Stejně jako oheň, měnící palivo na popel, spaluje oheň moudrosti všechny falešné skutky na prach!

4:38. Na světě není lepšího čističe, nežli moudrost! Skrze ni zkušený v józe časem nalezne Osvícení v Átmanu!

4:39. Kdo je naplněn vírou, získává moudrost. Získává ji také ten, kdo ovládá řízení indrijí. Poté, co dosáhli moudrosti, oni rychle vstupují do vyšších světů.

4:40. Ale nevědomí, nevěřící a nejistí — ti jsou na cestě do záhuby! Pro ty, kdo pochybují, neexistuje ani tento svět, ani jiný, ani štěstí!

4:41. Kdo se díky józe zřekl falešného jednání, kdo díky moudrosti rozptýlil své pochybnosti, kdo je upevněn v Átmanu — ten nemůže být spoután jednáním, ó Džanandžájo!

4:42. A proto, mečem moudrosti Átmana přetni vkrádající se pochybnosti, zrozené z nevědomosti, a setrvej v józe, ó Bhárato!

Tak ve slavných upanišádách požehnané Bhagavadgíty, vědy o Věčném, Písma jógy, hlásá čtvrtá beseda mezi Šrí Krišnou a Ardžunou, nazvaná:

Jóga moudrosti.

Beseda 5. Jóga odpoutání

Ardžuna řekl:

5:1. Sannjásu24 chválíš, Krišno, stejně jako jógu! Které z těchto dvou bychom měli dát přednost? Řekni mi to určitě!

Požehnaný řekl:

5:2. Jak sannjása, tak i karmajóga tě dovedou k nejvyššímu dobru. Ale popravdě, karmajóga by měla být upřednostňována!

5:3. Považuj za pravého sannjásina toho, kdo vůči nikomu necítí nenávist a netouží po "pozemských" věcech. Osvobozen od duality, ó mocně ozbrojený, se takový člověk snadno se zbaví svých pout!

5:4. A také to nejsou mudrci, ale děti, kdo mluví o sankhje a józe jako o něčem rozdílném: ten, kdo se pilně věnuje alespoň jedné z nich, — dosáhne plodů obou!

5:5. Úrovně pokroku, jaké dosáhli stoupenci sankhji, dosahují i jogíni. Kdo vidí, že sankhja a jóga jsou jedno a totéž, ten má pravdu!!

5:6. Ale bez jógy, ó mocně ozbrojený, je vskutku obtížné dosáhnout sannjásy! Mudrc zaměřený na jógu však rychle dosáhne Bráhmana!

5:7. Ten, kdo vytrvale pokračuje v józe, kdo si tím pročistil cestu k Átmanu a utvrdil se v Něm, kdo přemohl své indrije a poznal jednotu Átmanů všech bytostí — ten ani při činnosti neupadá do marnosti.

5:8. "Já nevykonávám nepotřebné činnosti!", musí vědět ten, kdo dosáhl harmonie a poznal pravdu tím, že se dívá, naslouchá, dotýká se, čichá, jí, pohybuje se, spí, dýchá.

---

[24] Způsob života odpoutaný od světského v harmonii s Bohem, o samotě s Bohem; to samé, co mnišství.

5:9. Když mluví, dává, bere, otevírá a zavírá oči, musí si uvědomovat, že to — jen indrije se pohybují mezi předměty.

5:10. Ten, kdo všechny své činy zasvěcuje Bráhmanu a vykonává je bez připoutanosti, nebude nikdy poskvrněn hříchem, stejně jako lotosové listy nejsou smáčeny vodou!

5:11. Poté, co se zřekl připoutanosti (k činnostem ve světě hmoty a jejich plodům) jedná jogín tělem, myslí a indriemi — včetně indrií mysli — ve prospěch postižení svého Átmanu.

5:12. Člověk, který je vyrovnaný a odložil touhu po odměně za svou činnost — nachází dokonalý klid. Nevyrovnaný člověk, hnaný svými "světskými" touhami a připoutaný k odměnám, je v okovech!

5:13. Obyvatel těla, který se rozumově zřekl zbytečných činů, přebývá v klidu v tomto městě devíti bran, aniž by jednal nebo někoho nutil k jednání.

5:14. Ani vztah k předmětům jako k majetku, ani zbytečná lidská činnost, ani připoutanost k jejím plodům nejsou stvořeny Vládcem světa. Ale dělá to seberozvíjející se život ve hmotě.

5:15. Pán není zodpovědný za skutky lidí — ať už jsou dobré, nebo zlé. Tato moudrost je zahalena nevědomostí, v níž lidé bloudí.

5:16. Ale u koho je nevědomost zničena poznáním Átmanu — tomu tato moudrost, zářící jako Slunce, odhaluje Nejvyššího!

5:17. Ten, kdo poznal sám sebe jmenovitě jako buddhi, kdo se ztotožnil s Átmanem, kdo spoléhá pouze na Všemohoucího, kdo nachází útočiště pouze v Něm — ten je na Cestě k Osvobození, očištěný spásnou moudrostí!

5:18. Vědoucí se dívá stejně na Bráhmana, ozdobeného učeností a pokorou, jako na slona, krávu, psa, a dokonce i na toho, kdo jí psa.

5:19. Zde na Zemi nad zrozením a smrtí vítězí ten, kdo má klidnou mysl! Bráhman je čistý, bez hříchu a přebývá v klidu. Proto ti, kdo zůstávají v klidu — chápou Bráhmana!

5:20. Ten, kdo dosáhl Bráhmana a je v něm usazen s ustáleným jasným vědomím, se neraduje z příjemných věcí a nermoutí se, když přijímá věci nepříjemné.

5:21. Ten, kdo není připoután k vnějšímu uspokojování smyslů a nachází útěchu v Átmanu — takový, po dosažemí Jednoty s Bráhmanem, zakouší nepomíjivou Blaženost.

5:22. Radosti vznikající ze styku s hmotnými předměty jsou vskutku lůnem utrpení, neboť mají počátek a konec, ó Kauntéjo! Moudrý v nich radost nenalézá!

5:23. Ten, kdo je schopen ještě zde, na Zemi, před svým osvobozením od těla, odolat síle "pozemských" pudů a hněvu — ten dosáhl harmonie, ten je šťastný člověk!

5:24. Ten, kdo je šťastný uvnitř, kdo se neraduje z vnějšího, kdo se ozařuje (láskou) zevnitř, — takový jogín je schopen pochopit podstatu Bráhmana a Nirvány v Bráhmanu!

5:25. Nirvány v Bráhmanu dosáhnou ti rišiové, kteří se očistili od neřestí, osvobodili se od duality, poznali Átman a zasvětili se blahu všech.

5:26. Ti, kdo se zbavili "pozemských" puzení a hněvu, kdo se věnují duchovní askezi, kdo zkrotili svou mysl a poznali Átman — ti získávají Nirvánu v Bráhmanu.

5:27. Poté, co člověk odpoutal indrije od "pozemského", zaměřil svůj pohled do hloubky25, věnuje pozornost vtékající a vytékající energii[26],

5:28. ovládne indrije, mysl a vědomí, přijme za cíl dosáhnout Osvobození, zřekne se "pozemských" puzení, strachu a hněvu — takový člověk dosahuje úplné Svobody.

5:29. Kdo Mě zná jako Velikého Íšvaru, radujícího se z obětavosti a duchovních činů — Dobrodince všech bytostí, — ten, kdo Mě takto zná, dosahuje naprosté spokojenosti!

Tak ve slavných upanišádách požehnané Bhagavadgíty, vědy o Věčném, Písma jógy, hlásá pátá beseda mezi Šrí Krišnou a Ardžunou, nazvaná:

Jóga odpoutání.

Beseda 6. Jóga sebeovládání

Požehnaný řekl:

6:1. Ten, kdo aktivně plní své povinnosti, aniž by se spoléhal na osobní zisk ze své činnosti, je pravý sannjásin, je jogín, a ne ten, kdo žije bez ohně a dalších nezbytností.

6:2. Věz, ó Pandávo, že to, čemu se říká sannjása, je jóga! Kdo se nezřekl "pozemských tužeb", nemůže se stát jogínem!

6:3. Pro rozumného člověka, který usiluje o Jógu, je čin prostředkem. Pro toho, kdo dosáhl Jógy, je prostředkem *nečinnost.*

---

[25] Do hloubky mnohorozměrného prostoru.

[26] Jedná se o zamezení plýtvání energií v těle.

6:4. Dosáhl Jógy ten, kdo se zřekl "světských" tužeb a není připoután k pozemským předmětům ani k světské činnosti.

6:5. S pomocí Átmanu ať člověk odhalí svůj Átman! A ať už nikdy Átman neznevažuje! S Átmanem se lze přátelit; s Átmanem se lze i nepřátelit.

6:6. Přítelem Átmanu je ten, kdo Átman chápe; ale ten, kdo se Átmanu vzpírá, zůstává Jeho nepřítelem!

6:7. Ten, kdo dosáhl Átmanu, nachází naprostý klid, neboť nachází útočiště v Božském Vědomí[27], když se (jeho tělo) ocitá v chladu, horku, v situacích štěstí i zármutku, ve cti i hanbě.

6:8. Pravým jogínem se nazývá ten, kdo, uklidněn moudrostí a poznáním Átmanu, zůstává neochvějný, jehož indrie jsou zkroceny, pro něhož hrouda země, kámen i zlato jsou jedno a totéž.

6:9. Ten člověk má rozvinuté vědomí a duchovně pokročil, kdo je laskavý k přátelům i nepřátelům, lhostejným, cizím, závistivým, příbuzným, zbožným i neřestným.

6:10. Jogín ať se neustále koncentruje v Átmanu, přebývá o samotě, soustředěný a osvobozený od tužeb a pocitů vlastnění!

6:11. Poté, co si na čistém místě připravil pevné sedátko pro práci s Átmanem, ani příliš vysoké, ani příliš nízké, potažené látkou podobnou jelení kůži a trávou kúša,

6:12. soustředěním mysli na jednu věc, zkrocením indrií, setrváváním na jednom místě — ať se cvičí v józe, zažívaje blaženost v Átmanu!

---

[27] **V Paramátmanu.**

6:13 Ať drží zpříma trup, krk a hlavu, spustí nevidoucí pohled ke špičce nosu, a nerozptyluje svou pozornost,

6:14. poté, co se utvrdil v Átmanu, nebojácný, pevný v brahmačárje[28], zkrotil svou mysl, zaměřil své myšlenky ke Mně — ať zamíří ke Mně jako ke svému Nejvyššímu Cíli!

6:15. Jogín, splývající s Átmanem, ovládající svou mysl, vstupuje do Nejvyšší Nirvány, kde přebývá ve Mně.

6:16. Popravdě, jóga není pro ty, kdo jedí příliš mnoho nebo vůbec nejedí, není ani pro ty, kdo příliš spí nebo bdí, ó Ardžuno!

6:17. Jóga odstraňuje veškeré utrpení u toho, kdo si zavedl střídmost v jídle, odpočinku, práci, a také ve střídání spánku a bdění.

6:18. Když je jeho zjemnělé vědomí, zbavené všech tužeb, soustředěno pouze v Átmanu — pak se o něm říká: "On je v harmonii!"

6:19. Podobným lampě na bezvětrném místě, jejíž plamen nemihotá, se stává jogín, který zkrotil svou mysl a zůstává ve spojení s Átmanem.

6:20. Když se mysl zklidní cvičením jógy, když, nazíraje Átmanem Átman, člověk blaženě pobývá v Átmanu,

6:21. když nalezne tu vysokou Blaženost, která je přístupná pouze rozvinutému vědomí a leží mimo běžný dosah indrií, a když tuto Blaženost pozná, už se od Pravdy nevzdálí,

---

[28] Bráhmačárja — "způsob života v Bráhmanu", život ve stavu "okouzlení Bráhmanem" — tj. nezapojení se do iluzí hmotného světa.

6:22. a když toho dosáhne, nedokáže si už představit nic ještě vyššího, a když je v tomto stavu, neotřese jím ani ten nejtěžší zármutek,–

6:23. právě toto odpoutání se od smutku by se mělo nazývat jóga. Této józe je třeba se oddat pevně a bez váhání!

6:24. S pevným odhodláním ať odvrhne prázdné touhy, zvítězí nad všemi indriemi,

6:25. postupně zklidňuje své vědomí, — ať zkoumá svou Podstatu — Átman — myslí a nerozptyluje své myšlenky na nic jiného!

6:26. Ať už by neklidná a vrtkavá mysl rozptylovala mysl sebevíc, neustále ji kroť a zaměřuj do Átmanu!

6:27. Nejvyšší štěstí čeká jogína, jehož mysl se zklidnila a vášně opadly, když se stal bezhříšným a podobným Bráhmanu!

6:28. Jogín, který se uvedl do harmonie a zbavil se svých neřestí, snadno zakouší nekonečnou Blaženost od kontaktu s Bráhmanem

6:29. Ten, kdo je upevněn v Józe, vidí Átman v každé bytosti a všechny bytosti — přebývající v Átmanu; všude vidí jedno.

6:30. Kdo všude vidí Mě a ve Mně vidí všechno, — toho Já nikdy neopustím, a on nikdy neopustí Mě!

6:31. Kdo se utvrdil v takové Jednotě, a uctívá Mě, přebývajícího ve všem, ten jogín žije ve Mně, ať už je jeho zaměstnání jakékoliv.

6:32. Ten, kdo vidí projevy Átmanu ve všech věcech a zná tak totožnost všech věcí — příjemných i nepříjemných — je považován za dokonalého jogína, ó Ardžuno!

Ardžuna řekl:

6:33. Pro tuto Jógu, které se dosahuje vnitřní rovnováhou, ó Mádhusúdáno, nevidím v sobě pevný základ kvůli neklidu mysli.

6:34. Vždyť mysl je vskutku neklidná, ó Krišno! Je bouřlivá, nepoddajná, těžko ovladatelná! Myslím, že je stejně těžké ji zkrotit, jako je těžké zadržet vítr!

Požehnaný řekl:

6:35. Není pochyb, ó mocně ozbrojený, že mysl je neklidná a těžko se dá zkrotit. Lze ji však ovládnout neustálým cvičením a vyrovnaností.

6:36. Jóga je obtížně dosažitelná pro toho, kdo si neuvědomil svůj Átman. Ale ten, kdo dosáhl Átmanu, ten jde k Józe správnou cestou, — to si myslím Já.

Ardžuna řekl:

6:37. Ten, kdo se nezřekl "pozemských věcí", ale má víru, kdo nezkrotil svou mysl a odpadl od jógy — jakou cestou se vydá dál, ó Krišno?

6:38. Když sešel z obou cest, bude skutečně takový nestálý člověk, který sešel z cesty k Bráhmanu, zničen jako roztrhaný mrak, ó Mocný?

6:39. Rozptyl, ó Krišno, konečně všechny mé pochybnosti! Neboť jen Ty sám to můžeš udělat!

Požehnaný řekl:

6:40. Ó Pártho, tady ani v budoucím světě ho nečeká žádná zkáza! Nikdy ten, kdo chce konat spravedlivé skutky, nevstoupí na cestu zármutku, ó Můj milovaný!

6:41. Když člověk, který odpadl od jógy, dosáhne světů spravedlivých a setrvá v nich nespočet let, znovu se narodí do čisté a požehnané rodiny,

6:42. nebo se dokonce může narodit v rodině moudrých jogínů, ale takového narození je velmi obtížné dosáhnout.

6:43. Znovu se rodí s vědomím rozvinutým ještě v předchozím těle, — a znovu se vrhá na Cestu k Dokonalosti, ó radosti Kuruů!

6:44. Zásluhy jeho předchozího života ho mocně táhnou kupředu: vždyť ten, kdo usiluje o poznání Jógy, již překonal úroveň obřadné náboženské praxe!

6:45. A ten jogín, který se neúnavně snaží, který se očistil od neřestí, který v mnoha vtěleních kráčel k Dokonalosti — ten dosáhne Nejvyššího Cíle!

6:46. Jogín je nad askety, nad mudrci, nad člověkem činu. Proto se staň jogínem, ó Ardžuno!

6:47. A Já si mezi všemi jogíny vážím především toho, který přebývá ve Mně, je se Mnou spojen skrze Átman a slouží Mi bezvýhradně!

Tak ve slavných upanišádách požehnané Bhagavadgíty, vědy o Věčném, Písma jógy, hlásá šestá beseda mezi Šrí Krišnou a Ardžunou, nazvaná:

Jóga sebeovládání.

Beseda 7. Jóga hlubšího poznání

Požehnaný řekl:

7:1. Ó Pártho! Poslechni si, jak můžeš soustředěnou myslí a cvičením jógy pod Mou záštitou dosáhnout dokonalého poznání Mne.

7:2. Zjevím ti poznání a moudrost v celé jejich úplnosti. Jakmile je poznáš, nezbude tu už pro tebe nic, co bys měl poznat.

7:3. Mezi tisíci lidmi sotva jen jeden usiluje o Dokonalost. A mezi těmi, kdo se snaží, je jen málo těch, kdo poznají Mou Podstatu.

7:4. Země, voda, oheň, vzduch, akáša[29], mysl a vědomí, a také individuální "já" — to všechno je to, co existuje ve světě Mé prakriti — všeho celkem osm.

7:5. To je Má nižší přirozenost. Poznej Mou jinou přirozenost — vyšší, která je Elementem Života, Jehož prostřednictvím celý svět drží pohromadě, ó mocně ozbrojený.

7:6. Ona je lůno[30] všech věcí. Já jsem Zdroj (projeveného) vesmíru a ona ve Mně mizí!

7:7. Nic není nade Mnou! Vše je na Mně navlečeno, jako jsou perly navlečeny na niti!

7:8. Já jsem i chuť vody, ó Kauntéjo, Já jsem i záře Měsíce a světlo Slunce, i Pranáva[31], i Univerzální Poznání, i Kosmický hlas, i lidskost v lidech!

7:9. Já jsem čistá vůně země a teplo ohně! Já jsem život všeho jsoucího i hrdinský čin asketů!

7:10. Pokus se ve Mně poznat Prvotní Podstatu všech bytostí, ó Pártho! Já jsem Vědomí všech, kdo mají rozvinuté vědomí, Já jsem velkolepost všeho překrásného!

7:11. Já jsem síla silného, kterého opustila připoutanost a sexuální vášeň! Já jsem ale také sexuální síla[32], která není v rozporu s dharmou, ve všech bytostech, ó vládce Bháratů!

---

[29] Látka, energie, rozptýlená v kosmickém prostoru v difúzním stavu. Je to „stavební materiál“ pro tvorbu hmoty a duší.

[30] Jóni.

[31] Proud vědomí Bráhmanu, do kterého se může ponořit praktikující buddhijógy.

[32] Kama.

7:12. Věz, že jak sattva, tak rádžas a tamas pocházejí ode Mne. Pochop ale, že Já nejsem v nich, ale ony jsou ve Mně!

7:13. Celý svět, oklamaný vlastnostmi tří gun, Mě nezná — Neměnného, přebývajícího za hranicemi těchto gun!

7:14. Vskutku je těžké překonat Mou máju, vytvářenou gunami! Pouze ti, kdo se ke Mně přiblíží, ji překonají.

7:15. Ti, kdo páchají zlo — zbloudilí, ti nejhorší z lidí — ke Mně nepřicházejí: mája je připravuje o moudrost — a oni se poddávají přirozenosti démonů.

7:16. Jsou čtyři druhy spravedlivých, kteří ve Mě věří, ó Ardžuno: ti, kdo hledají únik z utrpení, ti, kdo touží po poznání, ti, kdo hledají osobní prospěch a moudří.

7:17. Všechny převyšuje vyrovnaný a Mně bezvýhradně oddaný mudrc. Vpravdě, Já jsem nade vše drahý moudrému a on je drahý Mě!

7:18. Oni všichni jsou důstojní! Ale moudrého Já považuji za podobného Sobě! Neboť splynutím se svým Átmanem postihuje Mne — svůj Nejvyšší Cíl!

7:19. Na konci mnoha zrození ten, kdo je plný moudrosti, přichází ke Mně. "Vasudéva[33] je Všechno!" říká ten, kdo dosáhl vzácných kvalit Mahátmy.

7:20. Ti, jejichž moudrost je rozptýlena chtíčem, se obracejí k "bohům" a uchylují se k vnějším rituálům, odpovídajícím jejich přirozenosti.

7:21. Ať už lidé uctívají jakýkoliv obraz se zbožnou vírou — Já posiluji víru každého z nich.

---

[33] Íšvara.

7:22. Proniknuti touto vírou se modlí — a dostávají z toho zdroje. Ale příkaz dát jim to, po čem touží, pochází ode Mne.

7:23. Vpravdě, ovoce, kterého nemoudří dosahují, je krátkodobé: ti, kdo uctívají "bohy", jdou k těm "bohům", ale ti, kdo si Mě zamilovali, jdou ke Mně!

7:24. Mne, Neprojeveného, nerozumní považují za toho, kdo dosáhl projevení[34], aniž by znali Mou nekonečnou, věčnou a nepřekonatelnou Existenci.

7:25. Ne každý Mě poznává, skrytého v Mé tvůrčí máje. Oklamaný svět Mě nezná — Nenarozeného, Věčného!

7:26. Já znám minulá, současná i budoucí Stvoření, ó Ardžuno, ale Mě zde nezná nikdo!

7:27. Kvůli bloudění v dualitě, které pochází z přitažlivosti a nechuti (k pozemským objektům), ó Bhárato, všechny (nově) vznikající bytosti bloudí v naprosté nevědomosti!

7:28. Ale spravedliví lidé, kteří se zbavili svých neřestí, jsou od této dvojakosti osvobozeni a směřují ke Mně s odhodláním!

7:29. Oni hledají útočiště ve Mně a snaží se osvobodit od zrození a smrti. A přitom dospívají k poznání Bráhmanu, k úplnému uvědomění si Átmanu a k pochopení principů utváření osudů.

7:30. A ti, kdo Mě znají jako Nejvyšší Bytí, Nejvyššího Boha, který přijímá všechny oběti, — ti, kdo jsou Mně oddáni, se se Mnou setkávají v hodině svého odchodu z těla!

Tak ve slavných upanišádách požehnané Bhagavadgíty, vědy o Věčném, Písma jógy, hlásá

---

[34] Tj. kdo dosáhl vtělení.

sedmá beseda mezi Šrí Krišnou a Ardžunou, nazvaná:

Jóga hlubšího poznání.

Beseda 8. Nezničitelný Věčný Bráhman

Ardžuna řekl:

8:1: Co lze nazvat Bráhmanem, co — Átmanem, co — činností, ó Nejvyšší Duše? Co je Materiální, a co — Božské?

8:2. Co je to oběť, a jak ji má přinášet vtělený? A jak Tě, ó Mádhusúdáno, pozná ten, kdo postihl Átman, v hodině své smrti?

Požehnaný řekl:

8:3. Nezničitelný a Nejvyšší je Bráhman. Hlavní podstatou (člověka) je Átman. To, co udržuje život vtělených, se nazývá činnost.

8:4. Vědění o hmotném se týká Mé pomíjivé přirozenosti, zatímco vědění o Božském — puruši. Poznání Nejvyšší Oběti se však týká Mne v tomto těle, ó nejlepší z vtělených!

8:5. A ten, kdo si v hodině své smrti, když odhazuje své tělo, uvědomí jen Mne samotného, ten bezpochyby vstoupí do Mého Bytí!

8:6. V jakém stavu si člověk zvykl být na konci svého pobytu v těle, v takovém i zůstane[35], ó Kauntéjo!

8:7. Proto na Mě mysli po celý čas — a bojuj! Pokud ke Mě budeš směřovat svou myslí i vědomím, jistě do Mě vejdeš!

---

[35] To je třeba chápat ve světle znalostí o multidimenzionální podstatě vesmíru.

8:8. Člověk, uklidněný jógou, nerozptylující se ničím jiným, přebývající v neustálém rozjímání o Nejvyšším — takový člověk dosahuje Nejvyššího Božského Ducha!

8:9. Kdo zná všechno o Věčném Všudypřítomném Vládci světa, o Tom, Kdo je jemnější než nejjemnější, o Základu všech věcí, nemajícím žádnou formu, zářícím jak Slunce za temnotou,

8:10. kdo se v hodině odchodu neodchyluje svou myslí a láskou, přebývaje v Józe[36], kdo také otevírá průchod energie[37] mezi brvami — ten dosahuje Nejvyššího Božského Ducha!

8:11. Tuto Cestu, kterou vědoucí nazývají Cestou do Nepomíjivého, a po níž asketi kráčejí skrze sebeovládání a osvobození od vášní, a kterou jdou bráhmačárjové, — ti v krátkosti vysvětlím.

8:12. Kdo uzamkl všechny brány těla[38], uzavřel mysl v srdci, zaměřil Átman k Nejvyššímu a pevně zakotvil v Józe,

8:13. zpívá mantru Bráhmana AUM[39] a uvědomuje si Mne, každý takový, poté, co opustí tělo, dosáhne Nejvyššího cíle.

8:14. Ten, kdo neustále myslí jen na Mne, a nemyslí na nic jiného, ten vyrovnaný jogín, ó Pártho, Mne snadno dosáhne!

---

[36] Ve Splynutí s Íšvarou (Stvořitelem).

[37] Energii Átmanu. Vysvětlení viz ve verši 8:12. (V opačném případě nebude uvedené rčení dávat smysl). Doplňující vysvětlení je v knize [7].

[38] Smyslové orgány.

[39] Vyslovuje se jako AOUM; tak zní (vysokými a něžnými tóny) Pranáva, což je proud Bráhmanského Vědomí.

8:15. Po příchodu ke Mně se tito Mahátmové již nerodí do pomíjivých příbytků smutku: oni dosahují Nejvyšší Dokonalosti.

8:16. Ti, kdo přebývají ve světech před světem Bráhmana[40] — se znovu vtělují, ó Ardžuno! Ale ti, kdo Mě dosáhli, již nepodléhají zrození!

8:17. Ten, kdo zná Den Bráhmana, trvající tisíc jug[41], a Jeho Noc, dosahující tisíce jug, ten zná Den a Noc.

8:18. Z "neprojeveného" vychází na začátku Dne všechno "projevené". Na začátku Noci se rozpouští v tom, čemu se říká "neprojevené".

8:19. Celá spousta bytostí, které se rodí jedna z druhé, mizí s nastoupením Noci. S příchodem Dne se bytosti na Nejvyšší Příkaz znovu objevují.

8:20. Ale, popravdě, nad tímto "neprojeveným" je ještě jedno "Neprojevené", které také zůstává, zatímco všechno "projevené" je zničeno.

8:21. Toto "Neprojevené" se nazývá Dokonalejší a je známé jako Nejvyšší Cíl! Ti, kdo Ho dosáhli, se už nevracejí. On je To, co přebývá v Mém Nejvyšším Příbytku.

8:22. Tohoto Nejvyššího Vědomí, ó Pártho, dosáhneš vytrvalou oddaností Jemu samotnému — Tomu, v Němž přebývá všechno jsoucí a Jímž je prostoupen celý svět!

8:23. O tom čase, kdy opouštějí svá těla jogíni, kteří se již nevracejí, a také o tom čase, kdy umírají

---

[40] Jedná se o prostorové dimenze. Nejvyšší dimenzí je Příbytek Íšvary.

[41] Míra času, používaná ve Védách. Den a Noc Bráhmana je cyklus kosmických pulzací, začínající od stvoření materiálního světa, poté následuje etapa posledně jmenovaného, "konec světa" a Pralája.

jogíni, kteří se mají vrátit, — ti něco povím, ó královský Bhárate!

8:24. Umírající u ohně, za denního světla, v čase přibývajícího měsíce, během šesti měsíců severní cesty Slunce, jogíni, kteří znají Bráhman, jdou k Bráhmanu.

8:25. Umírající v kouři, v nočním čase, při ubývání měsíce, během šesti měsíců jižní cesty Slunce, se jogíni, získávající měsíční světlo, navracejí.

8:26. Světlo a Tma — to jsou dvě věčně existující cesty. První cestou kráčejí ti, kteří se nevracejí, druhou jdou ti, kteří se znovu vracejí.

8:27. S uvědoměním si těchto dvou cest ať jogín nesejde na scestí! Buď vždy pevný v józe, ó Ardžuno!

8:28. Studium Véd, vykonávání obětí, asketických skutků a dobrých děl — přinášejí plody těchto zásluh. Nad tím vším se však povznáší jogín, který ovládá pravé poznání — ten dosahuje Nejvyššího Příbytku!

Tak ve slavných upanišádách požehnané Bhagavadgíty, vědy o Věčném, Písma jógy, hlásá osmá beseda mezi Šrí Krišnou a Ardžunou, nazvaná:

Nezničitelný Věčný Bráhman.

Beseda 9. Královské Vědění a Královské Tajemství

Požehnaný řekl:

9:1. Tobě, nezávistivému, prozradím nejhlubší tajemství, moudrost, která tě osvobodí z pout hmotné existence.

9:2. Je to královská věda, královské tajemství, nejvyšší očišťovatel. Dosahuje se přímou zkušeností, a pokud člověk roste ve spravedlnosti, je snadno uskutečnitelná a přináší nepomíjivé plody.

9:3. Ti, kdo toto vědění popírají, Mě nedosahují a vracejí se na cesty tohoto světa smrti.

9:4. Mnou — v Mé neprojevené podobě — je prostoupen celý svět. Všechny bytosti mají kořeny ve Mně, ale Já v nich kořen nemám.

9:5. Ale ani ve Mně nejsou všechny bytosti — pohleď na Mou Božskou Jógu! Má Podstata, která podporuje všechny bytosti, ale není v nich zakořeněna, vytváří sílu, která je udržuje.

9:6. Podobně, jako když silný vítr, který vane všude, přebývá v prostoru, — tak i všechno jsoucí přebývá ve Mně. Zkus to pochopit!

9:7. Na konci Kalpy, ó Kauntéjo, jsou všechny bytosti[42] pohlceny Mou prakriti. V nové Kalpě je vyrábím znovu.

9:8. Já vejdu do Své prakriti a znovu stvořím všechny bytosti, je — bezmocné — Svojí Sílou.

9:9. A tyto činy Mne, žijícího bez vášní, nepřipoutaného k činům, nesvazují!

9:10. Pod Mým vedením prakriti rodí pohyblivé a nehybné. A právě tohle, ó Kauntéjo, umožňuje fungování tohoto vesmírného projevu.

9:11. Hlupáci Mnou pohrdají, když Mě potkávají v lidské tělesné podobě, protože neznají Mou Nejvyšší Božskou Podstatu!

9:12. Oni jsou zbloudilí ve víře, ztracení ve skutcích, oklamaní v poznání, zablokovaní, démoničtí, zaprodaní lži!

---

[42] **Jedná se o těla všech bytostí.**

9:13. Ale Mahátmové, ó Pártho, kteří se vynořili z Mé Božské Máji, Mi slouží cílevědomě, protože Mě znají jako Nevyčerpatelný Zdroj Stvoření!

9:14. Někteří z nich Mě vždy chválí, vroucně po Mně touží, — prostě Mě uctívají s láskou.

9:15. Jiní, kteří přinášejí obětinu moudrosti, — Mě uctívají jako Jednotného a Mnohotvárného, přítomného všude.

9:16. Já jsem obětování! Já jsem oběť! Já jsem také olej, a oheň, i obětní dary!

9:17. Já jsem Otec vesmíru, Matka, Opora, Stvořitel, Všeprostupující Poznání, Očistitel, mantra AUM! Já jsem také Rig, Sáma a Jadžur Védy!

9:18. Já jsem Cíl, Milovaný, Mistr, Svědek, Příbytek, Útočiště, Milující, Počátek, Konec, Základ, Pokladnice, Nevyčerpatelný Zdroj!

9:19. Já — dávám teplo! Já — zadržuji i posílám déšť! Já jsem Nesmrtelnost, a také smrt! Já jsem Projevené i Neprojevené, ó Ardžuno!

9:20. Ti, kdo znají tři Védy, kdo pijí sómu[43], kdo jsou prosti hříchu, kdo Mě uctívají obětováním, kdo Mě prosí o cestu do ráje — tito, když dosáhli světa "bohů", ochutnávají z jejich "božských hostin".

9:21. Poté, co si užili tohoto rozsáhlého Nebeského světa a vyčerpali své zásluhy, vracejí se opět do tohoto světa smrtelných. Takto, následováním tří Véd a oddáváním se "pozemským" touhám, — získávají pomíjivé.

9:22. Ale těm, kdo s pevnou vírou a oddaností doufají jen ve Mne a nemyslí na nic jiného, — těm Já poskytnu Své Útočiště!

---

[43] Rituální nápoj.

9:23. Dokonce i ti, kdo jsou oddáni "bohům", ale uctívají je s plnou vírou — ti Mě zároveň uctívají také, ó Kauntéjo, i když nesprávným způsobem!

9:24. Všechny přinášené oběti, jsou ochutnávány Mnou, neboť Já jsem Pán! Ale oni neznají Mou Podstatu, a proto odpadají od pravdy.

9:25. Ti, kdo uctívají "bohy", jdou k "bohům", ti, kdo uctívají předky, jdou k předkům, ti, kdo uctívají přírodní duchy, jdou k přírodním duchům, a ti, kdo se obětují Mně — jdou ke Mně!

9:26. Když Mi někdo s láskou přinese třeba jen lístek, květ, plod nebo vodu — přijímám to od čistého Átmanem jako dar lásky!

9:27. Cokoliv děláš, cokoliv jíš, cokoliv obětuješ nebo přinášíš jako dar, jakýkoliv skutek vykonáváš, ó Kauntéjo, — všechno to konej jako oběť Mně!

9:28. Tímto způsobem se osvobodíš z pout činností, plodících dobré a špatné karmické plody! A, pokud se spojíš s Átmanem prostřednictvím sannjásy a jógy, dosáhneš Osvobození ve Mně!

9:29. Já jsem stejný ke všem tvorům. Není nikdo, koho bych Já nenáviděl nebo Mi byl drahý. Ale ti, kdo Mně s láskou důvěřují, ti jsou ve Mně, a Já jsem v nich!

9:30. Dokonce i pokud Mne i ten nejhříšnější uctívá s upřímným srdcem — i on musí být považován za spravedlivého, protože se rozhodl spravedlivě!

9:31. Rychle se stane realizátorem dharmy a dosáhne věčného klidu. Neměj pochybnosti: kdo Mě miluje, nezahyne!

9:32. Všichni, kdo hledají útočiště u Mne, ó Pártho, dokonce i ti, kdo se narodili u špatných

rodičů — ženy, vaišjové, šúdrové — ti všichni vstupují na Nejvyšší Cestu!

9:33. Oč více to platí pro spravedlivé bráhmany a láskou naplněné moudré rádži! I ty, — který žiješ v tomto neradostném světě, — vkládej svou důvěru ve Mne!

9:34. Zaměř svou mysl na Mě, miluj Mě, obětuj Mi, uctívej Mě! Nakonec přijdeš ke Mně, budeš-li zcela pohroužen v Átmanu, a pokud si Mne učiníš svým Nejvyšším Cílem!

Tak ve slavných upanišádách požehnané Bhagavadgíty, vědy o Věčném, Písma jógy, hlásá devátá beseda mezi Šrí Krišnou a Ardžunou, nazvaná:

Královské Vědění a Královské Tajemství.

Beseda 10. Projevení síly

Požehnaný řekl:

10:1. Opět, ó siláku, vyslechni Mé nejvyšší pokyny pro tvé dobro — Můj milovaný!

10:2. Ani "zástupy bohů", ani spousty velkých mudrců neznají Můj původ! Neboť Já jsem praotec všech "bohů" a všech velkých mudrců!

10:3. Kdo ze smrtelníků Mne pozná — Nezrozeného, Nezměrného Velkého Pána vesmíru — ten je skutečně neoklamaný a je osvobozen od všech pout svého osudu!

10:4. Uvědomění si činu, moudrost, odhodlání, odpuštění, pravdomluvnost, sebeovládání, klid, radost, bolest, zrození, umírání, strach a neohroženost,

10:5. soucit, vyrovnanost, spokojenost, askeze, štědrost, sláva i potupa, — to Já vytvářím všechnu tuto rozmanitost stavů bytostí.

10:6. Sedm velkých mudrců a čtyři Manu před nimi — také vzešli z Mé přirozenosti a podle Mé myšlenky. Z nich vzniklo veškeré obyvatelstvo.

10:7. Kdo poznal tuto Mou Velikost a Mou jógu, ten je skutečně hluboce ponořen do jógy, o tom není pochyb!

10:8. Já jsem Zdroj všeho, vše se vyvíjí ze Mne! Moudří, kteří to pochopili, Mne uctívají v hlubokém nadšení!

10:9. Poté, co zaměřili své mysli ke Mně, odevzdali Mi své životy, vzájemně se osvěcují a neustále o Mně mluví — jsou spokojení a radostní!

10:10. Těmto — vždy naplněným láskou — Já dávám buddhijógu, díky níž Mě dosahují!

10:11. Pomáhám jim tím, že rozptyluji temnotu klamu na jejich Átmanech zářením poznání.

Ardžuna řekl:

10:12. Ty jsi Nejvyšší Bůh, Nejvyšší Příbytek, Dokonalá Čistota, Univerzální Duše, Prvotní, náš Věčný Pán!

10:13. Všichni mudrci Tě za takového prohlásili — božský mudrc Narada, Asita, Dévala a Vjása! A nyní jsi mi Ty Sám řekl totéž.

10:14. Věřím v pravdivost všeho, co mi říkáš! Tvá Projevení, ó Požehnaný Pane, nejsou pochopitelná ani pro bohy, ani pro démony!

10:15. Jen Ty Sám Sebe znáš jako Átman Átmanů, jako Nejvyšší Duši, jako Zdroj všech tvorů, jako Vládce všeho jsoucího, Vládce bohů, Pána vesmíru!

10:16. Pověz mi prosím, aniž bys cokoliv skrýval, o Své Božské Slávě, v níž přebýváš, když pronikáš všemi světy!

10:17. A jak bych Tě mohl poznat, ó Jogíne, neustálým rozjímáním? V jakých představách bych na Tebe měl myslet, ó Požehnaný?

10:18. Vyprávěj mi znovu podrobně o Své Józe a Slávě! Nikdy se nenasytím, když budu naslouchat Tvým životodárným slovům!

Požehnaný řekl:

10:19. Ať je tedy po tvém! Zjevím ti z Mé Božské Slávy — jen to důležitější — neboť Mým Projevům není konce.

10:20. Ó přemožiteli nepřátel! Já jsem Átman, který přebývá v srdcích všech bytostí. Já jsem počátek, střed, a také konec všech stvoření.

10:21. Z Áditjů jsem Višnu. Ze svítidel jsem zářivé Slunce. Ze všech větrů jsem Vládce větrů. Ze všech ostatních svítídel jsem Měsíc.

10:22. Z Véd jsem Sámavéda. Z "bohů" jsem Král "bohů". Ze všech indrií jsem mysl. V bytostech jsem Životodárná Síla.

10:23. Mezi Rudry jsem Šankara[44]. Já jsem Pán Božského i démonického. Z vasu jsem oheň. Z hor jsem Meru.

10:24. Poznej Mne, ó Pártho, jako Hlavu všech Brihaspatiho kněží. Z válečníků jsem Skanda. Z vodních ploch jsem oceán.

10:25. Z velkých rišiů jsem Brigu. Ze slov jsem AUM. Z obětních darů jsem zpívání manter. Z nehybného jsem Himaláje.

---

[44] V těchto alegoriích jsou připomínány postavy staroindické mytologie. Vysvětlení je v posledním verši této kapitoly.

10:26. Ze všech stromů jsem ašváttha. Z gandharvů jsem Čitrarátha. Z dokonalých jsem moudrý Kapila.

10:27. Ze všech koní Mě poznej jako z nektaru zrozeného Učajšravu. Mezi královskými slony jsem Ajraváta. Mezi lidmi jsem Král.

10:28. Ze zbraní jsem blesk. Z krav jsem Kamaduka. Z rodících se jsem Kandarpa. Z hadů jsem Wazuki.

10:29. Z nágů jsem Ánanta. Z obyvatel moře jsem Varuna. Z předků jsem Árjama. Ze soudců jsem Jama.

10:30. Z daitijů jsem Prahlada. Z těch, kteří počítají, jsem čas. Z divokých zvířat jsem lev. Z ptáků jsem Garuda.

10:31. Z očistných živlů jsem vítr. Z bojovníků jsem Ráma. Z ryb jsem Makara. Z řek jsem Ganga.

10:32. Pro stvořené jsem Já počátek, konec i střed, ó Ardžuno. Z věd jsem Já — věda o Božském Átmanu. Já jsem také i řeč obdařených slovem.

10:33. Z písmen jsem písmeno A. Jsem dualita v kombinacích písmen. Já jsem také věčný čas. Já jsem Stvořitel Všeho času.

10:34. Já jsem vše odnášející smrt a zároveň původce všeho, co přijde. Z ženských vlastností jsem originalita, krása, půvabná řeč, paměť, inteligence, vytrvalost a odpuštění.

10:35. Z hymnů jsem brihatsaman. Z básnických rozměrů jsem Gajátri. Z měsíců jsem margaširša. Z ročních období jsem kvetoucí jaro.

10:36. Já jsem i ve hře podvodníků, i v nádheře nejskvělejších věcí. Já jsem vítězství. Já jsem odhodlání. Já jsem pravda pravdivého.

10:37. Z potomků Vršny jsem Vasudéva. Z Pandávů jsem Džanandžája. Z muniů jsem Vjása. Ze zpěváků jsem Ušana.

10:38. Já jsem trest za bezpráví. Já jsem mravnost pro ty, kdo usilují o vítězství. Já jsem mlčenlivost tajemství. Já jsem vědění vědoucích.

10:39. A všechno to, co je Podstatou všeho jsoucího, jsem Já, ó Ardžuno! A není nic pohyblivého ani nehybného, co by mohlo existovat beze Mne!

10:40. Má Božská Síla nemá hranic, ó přemožiteli nepřátel! Vše, co ti bylo zjeveno, jsou jen příklady Mé Božské Slávy!

10:41. Všechno, co je mocné, pravdivé, krásné a silné, — věz, že to všechno je jen nepatrnou součástí Mé Velkoleposti!

10:42. Ale proč bys měl znát všechny tyto podrobnosti, ó Ardžuno? Až oživím celý vesmír částečkou Sama Sebe, Já zůstanu!

Tak ve slavných upanišádách požehnané Bhagavadgíty, vědy o Věčném, Písma jógy, hlásá desátá beseda mezi Šrí Krišnou a Ardžunou, nazvaná:

Projevení síly.

Beseda 11. Nazírání Vesmírného Obrazu

Ardžuna řekl:

11:1. Tato zasvěcená slova o Největším Tajemství Božského Átmanu jsi mi řekl ze soucitu. A tím byla moje nevědomost rozptýlena.

11:2. O vzniku a zániku všech bytostí jsem od Tebe uslyšel, ó Lotosooký! Také jsem uslyšel o Tvém Nepomíjivém Majestátu!

11:3. Takového, jakým se popisuješ, ó Prvopočáteční Veliký Pane, Tě toužím spatřit, spatřit Tebe — Tvůj Božský Obraz, ó Nejvyšší Duchu!

11:4. Pokud si myslíš, že jsem hoden Ho vidět, ó Pane, zjev mi Svou Věčnou Podstatu, ó Vládce Jógy!

Požehnaný řekl:

11:5. Nazírej, ó Pártho, Můj obraz — velkolepý, tisícitvarý, Božský, mnohobarevný, rozmanitý!

11:6. Uzři Áditji, Vasu, Rúdry, Aswiny, Maruty! Uzři nesčetné divy, ó Bhárato.

11:7. Nazírej v Mé Bytosti, ó Gudakéšo, celý vesmír — pohyblivý i nehybný — se vším, co toužíš uzřít!

11:8. Vskutku však nejsi schopen Mě nazírat těmato svýma očima, — proto ti daruji Božské oči. Pohlédni tedy na Mou Královskou Jógu!

Sandžája řekl:

11:9. Po těchto slovech zjevil Veliký Pán Jógy Ardžunovi Svou Vesmírnou Podobu

11:10. s nesčetnými ústy a očima, s mnoha zázračnými zjevy, s nesčetnými božskými ozdobami, ohromující rozmanitými božskými zbraněmi,

11:11. v božských róbách a náhrdelnících, vonící božskými vonnými oleji, s tvářemi obrácenými na všechny strany, vše obdivuhodné, planoucí, nekonečné!

11:12. A pokud by se na obloze současně rozzářily tisíce Sluncí, mohla by se taková záře podobat slávě této Veliké Duše!

11:13. Ardžuna v ní viděl celý vesmír, rozdělený do mnoha světů, ale sjednocený vjedno v Těle Nejvyššího Božstva.

11:14. Udivený a ohromený Ardžuna pak sklonil hlavu před Božstvem, založil si ruce před hrudí a promluvil.

Ardžuna řekl:

11:15. V Tobě, ó Bože, vidím "bohy", všechny druhy bytostí: Bráhmana-Vládce v nádherné lotosové ásaně, všechny riši a podivuhodné hady nebeské![45]

11:16. S rukama, lůny, rty, nesčetnýma očima — všude Tě vidím — Tvé projevy jsou nekonečné! Ani začátek, ani střed, ani konec Tvé Slávy, ó Nekonečný, Bezmezný Pane, nemohou uzřít mé oči!

11:17. Vidím Tvou Záři, Tvé Nekonečné všudypřítomné Světlo — s disky, korunami a žezly! Ty, podobný plamenu, třpytícímu se jako oslnivé Slunce, vysíláš proudy paprsků stěží spatřitelných!

11:18. Ty jsi nade všechny mé myšlenky, ó Věčný Pane, Nejvyšší Cíli, Základe vesmíru, věčné Dharmy Nesmrtelný Strážce, Věčná Duše - tak o Tobě smýšlí má mysl!

11:19. Ty jsi bez počátku, středu i konce! Tvá Síla je nekonečná! Tvé ruce jsou nesčetné! Tvé oči jsou jako Slunce a Měsíc! A když vidím Tvou Tvář, — vidím, že plane jak obětní plamen a spaluje světy Tvou Slávou!

11:20. Jen Tebou samotným jsou naplněna Nebesa a Země a vše, co se neviditelně rozprostírá mezi nimi! Celý trojjediný svět se třese před Tebou, ó Mocný, — před Tvou matoucí Tváří!

11:21. "Zástupy bohů" se Ti odevzdávají a spínají ruce v uctivé bázni! Všichni Tě vzývají! Mudrci a siddhové Ti pějí chválu, skládají chvalozpěvy, které znějí a naplňují svět!

---

[45] Zde a níže Ardžuna nevidí realitu, ale pouze ty obrazy, které mu ukazoval Krišna.

11:22. A mraky Rúdrů, Aditjů, Vasuů a Sadhijů,Višvů, Asvinů, Marutů, předků, Gandharvů, Asurů, Jakšů, "bohů" — ti všichni na Tebe obdivně hledí!

11:23. Když jsem spatřil Tvůj mohutný Obraz s nesčetnýma očima a ústy, s řadami zubů, nahánějícími strach, a s obrovskou hrudí, s nesčetnýma rukama a nohama — uviděl jsem, že stejně jako já, chvějí se i všechny světy!

11:24. Jako duha na obloze zářiš oslnivým světlem — s otevřenými ústy a velkýma planoucíma očima! Pronikáš mým Átmanem!… Dívám se na Tebe — a moje síla vysychá, můj klid mizí!…

11:25. Jako ohnivé, třpytivé meče jsou vidět řady Tvých zubů, které hrozí z otevřených, strašlivých čelistí. Když to vidím, nevím, kam se před tebou schovat! Ó smiluj se nade mnou, Pane, Útočiště světů!

11:26. Dhrítaraštrovi synové a s nimi spousta vládců z různých zemí světa, Bhíšma, Dróna a Karna a z obou nepřátelských táborů výkvět všech udatných vítězů —

11:27 " všichni spěchají do Tvých rozevřených úst! A v nich se lesknou řady zubů, které nahánějí strach. Jsou jako mocné mlýnské kameny — všechny bojovníky, které mezi sebou zajaly, drtí a okamžitě mění v prach!

11:28. Jako vody řek rychle a hlučně se řítících do velkého oceánu, tak směřují tito mocní bojovníci, králové Země, do Tvých otevřených, spalujících úst!

11:29. Tak jako můry, které nekontrolovaně zrychlují svůj let a letí do ohně, aby v něm zahynuly, tak hledají i oni strašná ústa, aby v nich zmizeli a našli tam smrt!

11:30. Všechno pohlcují zepředu i zezadu, i ze všech stran, plameny Tvých nesčetných jazyků! Prostor je naplněn Tvou Září! Svět plane v ohni Tvých všepronikající paprsků, ó Pane!

11:31. Svou podstatu mi odhal! Tvůj vzhled mě tak nesmírně děsí! Padám před Tebou k zemi! Smiluj se, prosím, ó Mocný Pane! Snažím se poznat — co se v Tobě skrývá! Ale Tvůj současný obraz mě děsí!

Požehnaný řekl:

11:32. Já jsem Čas, který přináší na svět zoufalství, který vyhlazuje všechny lidi, když projevuje svůj zákon na Zemi. Žádný z bojovníků, kteří se připravují k boji a řadí se do šiku, neunikne smrti! Jen ty sám nepřestaneš žít!

11:33. A proto — povstaň! A dosahuj své slávy, porážej své nepřátele a užívej si moci svého království! Oni jsou Mojí Vůlí již poraženi! Ty tomu dej jen vnější podobu, sraz je jen k zemi svou rukou!

11:34. Už i Dróna, Bhíšma, Džájadrátha, Karna, i ostatní bojovníci, kteří se zde vyskytli, — všichni jsou již odsouzeni k záhubě. Bij se tedy beze strachu, Ardžuno! A vítězství na bitevním poli bude tvoje!

Sandžája řekl:

11:35. Když Ardžuna, třesoucí se a klesající k zemi, zajíkající se strachem, uslyšel ta slova, která Pán pronesl, znovu oslovil Krišnu:

11:36. V chvalozpěvech a hymnech se všechny světy právem radují při pohledu na Tvůj Majestát, ó Hrišikéšo! Zástupy svatých se před Tebou klaní až k zemi a démoni prchají ve strachu!

11:37. A jak neuctívat Veliký Átman, Který převyšuje Bráhmana! Ó Nekonečný! Pane všech spravedlivých! Ochránce všech světů! Věčný! Ty jsi Bytí i Nebytí, i To, co je za nimi!

11:38. Mezi bohy není nikdo větší než Ty! Prvopočáteční! Nejvyšší Útočiště všeho, co žije! Vesmír je prostoupen Tebou! Ó Poznávaný! Ó Vševědoucí! Celý vesmír je obsažen ve Tvém Obrazu!

11:39. Ty jsi Bůh větru, Bůh života i Bůh smrti, Bůh ohně i Bůh vody! Ty jsi i Měsíc, i Otec a Praotec všech bytostí! Tisícerá chvála Tobě! Sláva! A sláva! A opět nekonečná Sláva Tobě!

11:40. Všichni před Tebou padají do prachu! Sláva Ti ze všech stran! Tvá Síla nemá mezí, Tvá Moc nemá míry! Ty obsahuješ všechno, neboť Ty také jsi *Všechno!*

11:41. A kdybych já, považující Tě za svého přítele, nevědomky zvolal: "Ó Krišno! "Ó můj příteli!", učinil jsem tak, nevědomý si Tvého Majestátu, bezstarostně se oddávaje puzení svého srdce!

11:42. A jestliže jsem Ti neprojevil náležitou úctu, ať už v soukromí s Tebou nebo mezi přáteli, když jsem odpočíval a žertoval, při hře, při jídle nebo v hodině zábavy, prosím Tě: odpusť mi můj hřích, ó Nezměrný!

11:43. Otče světů a všeho, co se hýbe a je nehybné! Nejctihodnější a nejslavnější Guru! Není nic, co by se Ti vyrovnalo! Kdo Tě může překonat? Kdo ve všech světech může konkurovat Tvé Slávě?

11:44. Padám před Tebou v posvátném obdivu, prosím Tě: měj se mnou laskavě trpělivost. Buď mi Otcem, buď mi Přítelem! Buď ke mně tak shovívavý — jako milenec ke své milované!

11:45. Viděl jsem Tvou Slávu, kterou nikdo přede mnou neviděl! Má hruď se chvěje radostí i strachem. Prosím Tě: vezmi si zpět Svou původní podobu. Ó, smiluj se, Pane bohů, Útočiště světů!

11:46. Toužím Tě vidět opět předchozího v třpytivé koruně a s královským žezlem v ruce! Zjev mi ten Tvůj milovaný a důvěrně mi známý obraz! Skryj ten Svůj, pro smrtelného člověka nesnesitelný, storuký zjev.

Požehnaný řekl:

11:47. Ardžuno! Z Mé milosti jsi poznal ten nejvyšší a věčný Můj Obraz, který se zjevuje pouze v Józe, pouze ve spojení s Átmanem. Nikdo z lidí ve tvém okolí ho nikdy nespatřil.

11:48. Ani milosrdné skutky, ani znalost Véd, ani přinášení obětí, ani hrdinské činy asketů, ani hloubka poznání — nic nemůže odhalit ten Můj nejtajnější Obraz, který jsi viděl.

11:49. Zažeň už svůj zmatek a strach, neboj se, že jsi uviděl Můj děsivý Obraz! Zapomeň na svůj strach! Rozvesel svého ducha! Podívej se na Mou tvář, která je ti dobře známá!

Sandžája řekl:

11:50. Po těchto slovech se Krišna opět zjevil ve Své obvyklé podobě a utěšil rozrušeného Ardžunu. Veliký na sebe opět vzal Svou mírnou podobu.

Ardžuna řekl:

11:51. Když znovu rozjímám o Tvém mírném lidském obrazu, vzpamatovávám se a vrací se mi můj přirozený stav.

Požehnaný řekl:

11:52. Tento Můj Obraz, který jsi poznal, je velmi obtížné uvidět. Vskutku, dokonce i "bohové" Ho neustále touží uvidět!

11:53 Nikdo Mne nemůže uvidět tak, jako jsi mě viděl ty, i kdyby znal všechny Védy, věnoval se asketickým činům a dával almužny a obětní dary.

11:54. Takové rozjímání je dostupné jen lásce, ó Ardžuno! Pouze láska Mne může nazírat v Mé nejhlubší Podstatě a splynout se Mnou!

11:55. Ten, kdo dělá vše (jen) pro Mne, pro koho jsem Já — Nejvyšší Cíl, kdo Mne miluje, kdo je osvobozený od připoutaností, neschopný nepřátelství — ten přichází ke Mně, ó Pandávo!

Tak ve slavných upanišádách požehnané Bhagavadgíty, vědy o Věčném, Písma jógy, hlásá jedenáctá beseda mezi Šrí Krišnou a Ardžunou, nazvaná:

Nazírání Vesmírného Obrazu.

Beseda 12. Bhaktijóga

Ardžuna řekl:

12:1. Kdo je v józe úspěšnější: ti, kdo jsou plně pohlceni láskou k Tobě, nebo ti, kdo důvěřují Nepoznanému Neprojevenému?

Požehnaný řekl:

12:2. Ti, kteří s myslí upřenou na Mne neustále oddaně ke Mně směřují, jsou v józe úspěšnější.

12:3. Ti, kteří věří v Nezničitelné, Nevyjádřitelné, Neprojevené, Všudypřítomné, Nepoznatelné, Neměnné, Nezměnitelné, Věčné,

12:4. kteří přemohli své indrije, kteří zachovávají ve všem stejný klid, kteří se radují z prospěchu všech, — ti také přicházejí ke Mně.

12:5. Ale dosažení úspěchů je těžší pro ty, jejichž myšlenky jsou zaměřeny na Neprojevené; jejich pokrok je obtížnější.

12:6. Avšak ty, kteří se kvůli Mně zřekli máji, soustředili se na Mne a zcela se oddali józe, ó Pártho,

12:7. — ty Já rychle pozvedám nad oceán zrození a smrtí, neboť svou duší přebývají ve Mně!

12:8. Soustřeď své myšlenky na Mne, ponoř se jako vědomí do Mne, — pak budeš skutečně žít ve Mně!

12:9. Pokud však nejsi schopen pevně soustředit svou mysl na Mne, snaž se Mě dosáhnout jógovými cvičeními, ó Džanandžájo!

12:10. Pokud nejsi schopen ani neustálého cvičení, soustřeď se na sloužení Mně a vykonávej jen ty činnosti, které jsou potřebné pro Mne, — a dosáhneš Dokonalosti!

12:11. Nejsi-li schopen ani toho, pak usiluj o Splynutí se Mnou tím, že se budeš zříkat osobního prospěchu ze své činnosti; kroť se takovým způsobem!

12:12. Znalosti jsou důležitější než cvičení. Meditace je důležitější než znalosti. Ale zřeknutí se osobního prospěchu je důležitější než meditace! Po takovém odříkání totiž následuje klid.

12:13. Ten, kdo necítí nepřátelství k žádnému stvoření, kdo je přátelsky a soucitně naladěn, bez "pozemských" připoutaností a sobectví, vyrovnaný uprostřed radosti i smutku, všeodpouštějící,

12:14. vždy spokojený, usilující o Sjednocení se Mnou, odhodlaně uchopující Átman, zasvěcující Mi svou mysl i vědomí — tento Mě milující žák je Mi drahý!

12:15. Ten, kdo nezpůsobuje lidem utrpení a sám od lidí netrpí, kdo je osvobozen od úzkostí, nadšení, hněvu a strachu, — ten je Mně drahý!

12:16. Kdo nic nežádá od druhých, kdo je čistý, znalý, zbavený vášní a touhy po prospěchu, kdo se

zřekl všech závazků[46] — ten, Mě milující žák, je Mi drahý!

12:17. Kdo nepodléhá zamilovanosti ani nenávisti, kdo nežije ve smutku ani v prospěchářství, kdo se povznesl nad zlo a dobro, kdo je naplněn láskou, — ten je Mi drahý!

12:18. Rovnocenně jednající s přítelem i nepřítelem, stejný ve slávě i potupě, v teple i chladu, uprostřed radosti i smutku, osvobozený od "pozemských" pout,

12:19. stejně vstřícný ke chvále i k pokárání, málomluvný, zcela spokojený se vším, co se děje, nelpící na domově, pevný ve svých rozhodnutích, plný lásky — takový člověk je Mi drahý!

12:20. Vskutku, všichni, kdo sdílejí tuto životodárnou moudrost, naplnění vírou, pro něž jsem Já — Nejvyšší Cíl — tito, Mě milující, jsou Mi nade vše drazí!

Tak ve slavných upanišádách požehnané Bhagavadgíty, vědy o Věčném, Písma jógy, hlásá dvanáctá beseda mezi Šrí Krišnou a Ardžunou, nazvaná:

Bhaktijóga.

Beseda 13. "Pole" a "Znající pole"

Ardžuna řekl:

13:1. O prakriti a puruše, a také o "poli" a "Znajícím pole", o moudrosti a o všem, co je nezbytné poznat, — to bych chtěl od Tebe uslyšet, ó Kéšavo!

---

[46] Neduchovních aktivit. Také aktivit "na vlastní pěst".

Požehnaný řekl:

13:2. Toto tělo, ó Kauntéjo, se nazývá "pole". Toho, kdo ho zná, mudrci nazývají "Znajícím pole".

13:3. Poznej Mě jako "Znajícího pole" ve všech "polích". Pravé poznání "pole", a také "Znajícího pole" — to Já nazývám moudrostí, ó Bhárato!

13:4. Jaké je to "pole", jaká je jeho podstata, jak se mění a odkud pochází, a také, kdo je On a jaká je Jeho Síla — to ode Mne nyní v krátkosti uslyšíš.

13:5. Mudrci to různými způsoby opěvovali v různých hymnech a v prorockých slovech Bráhmasútry, plných rozumu.

13:6. Poznání velikých prvků[47], individuálních já, mysli a také Neprojeveného, jedenácti indrií a pěti "pastvin" indrií,

13:7. smíření, poctivost, pokora, odpuštění, prostota, služba učiteli, čistota, vytrvalost, sebeovládání,

13:8. nezaujatý vztah k pozemským předmětům, a také absence sobectví, vhled do podstaty utrpení a zla nových zrození, stáří a nemoci,

13:9. absence "pozemských" připoutaností, osvobození od zotročení dětmi, manželkou nebo domovem a stálá duševní rovnováha uprostřed žádoucích i nežádoucích událostí,

13:10. neochvějná a čistá láska ke Mně, neomezená touha po vysvobození z neplodné komunikace s lidmi, přebývání v soběstačnosti[48],

13:11. stálost v duchovním hledání, snaha pochopit pravou moudrost — to vše je uznáváno jako pravdivé; ostatní je nevědomost!

---

[47] Země, Voda, Oheň, Akáša.

[48] Ohledně ostatních lidí.

13:12. Odhalím ti to, co musí být poznáno a co, když je poznáno, vede k Nesmrtelnosti: je to Prvotní Nejvyšší Bráhman, který se nachází za hranicemi bytí a nebytí (bytostí).

13:13. Všude má ruce a nohy, oči, hlavy a ústa, vševědoucí — On přebývá ve světě a všechno objímá.

13:14. Má všechny smysly, ačkoliv nemá smyslové orgány, není k ničemu připoután, ale podporuje všechny bytosti, je osvobozený od tří gun a přitom guny používá,

13:15. vně i uvnitř všech bytostí, přebývá v klidu a je přesto činný, neuchopitelný ve své jemnosti, vždy blízký a přesto v nevýslovné dálce — takový je nepomíjivý On!

13:16. Není rozdělen mezi bytostmi, a přesto existuje v každé z nich odděleně, On je znám jako Pomocník všech. Všechny v Sobě zahrnuje a vede je v jejich rozvoji.

13:17. O Něm, Světle všeho svítivého, se říká, že je za hranicemi temnoty. On je Moudrost, Cíl veškeré moudrosti, chápané jako moudrost, přebývající v srdcích všech!

13:18. Taková jsou "pole", moudrost a předmět moudrosti v krátkém souhrnu. Jejich poznáním si žák, který je Mi oddán, uvědomí Mou Podstatu.

13:19. Poznej, že puruša, a stejně tak i prakriti nemají počátek. Věz také, že k pokroku v gunách dochází v důsledku existence v prakriti.

13:20. Prakriti je považována za zdroj příčin a následků. A puruša je původcem okoušení příjemného a nepříjemného.

13:21. Při pobytu v prakriti vtělená puruša nutně splývá s gunami, které vznikly v prakriti.

Připoutanost k té či oné guně je příčinou jejího zrození v dobrých nebo špatných podmínkách.

13:22. Dohližitel, Udržovatel, Vševládce, Nejvyšší Pán a také Božský Átman — tak se nazývá v tomto těle Nejvyšší Duch.

13:23. Ten, kdo takto poznal purušu, prakriti a tři guny, ten — ať už by byl v jakýchkoliv podmínkách — již nepodléhá zrození!

13:24. Při meditaci v Átmanu někteří poznávají z Átmanu Átman. Další (poznávají Átman) prostřednictvím sankhjajógy. Ostatní (k němu) dospívají prostřednictvím karmajógy.

13:25. Také ti, kteří to všechno neznají, ale slyší to od jiných a upřímně se klanějí — i ti také vycházejí za hranice cesty smrti, když se podílejí na tom, co slyšeli!

13:26. Ó, nejlepší z Bháratů! Věz, že vše, co existuje — nehybné i pohyblivé — pochází ze součinnosti "pole" a "Znajícího pole"!

13:27. Kdo vidí Nejvyššího Pána, nehynoucího v hynoucím a přebývajícího stejně ve všech bytostech, — kdo tak vidí, ten opravdově vidí!

13:28. Kdo skutečně vidí Íšvaru stejně přebývajícího všude, ten už nebude schopen sejít z pravé cesty!

13:29. Kdo vidí, že všechny činy se odehrávají pouze v prakriti, zatímco Átman zůstává v klidu — ten opravdu vidí!

13:30. Když si uvědomí, že rozmanité bytí bytostí je zakořeněno v Jednotném a pochází z Něho — pak dosáhne Bráhmanu.

13:31. Věčný a nesvázaný prakriti Božský Átman, ačkoliv přebývá v tělech, nejedná a není ovlivněn, ó Kauntéjo!

13:32. Stejně jako se všudypřítomná prázdnota díky své jemnosti s ničím nemísí, tak se s ničím nemísí ani Átman sídlící v těle.

13:33. Ale stejně jako Slunce osvětluje zemi, tak i Pán "pole" ozařuje celé "pole", ó Bhárato!

13:34. Kdo očima moudrosti vidí tento rozdíl mezi "polem" a "Znajícím pole" a zná proces osvobození indrií od prakriti — ten se blíží k Nejvyššímu Cíli!

Tak ve slavných upanišádách požehnané Bhagavadgíty, vědy o Věčném, Písma jógy, hlásá třináctá beseda mezi Šrí Krišnou a Ardžunou, nazvaná:

"Pole" a "Znající pole".

Beseda 14. Osvobození od tří gun

Požehnaný řekl:

14:1. Dále ti vyložím to nejvyšší poznání, jehož zvládnutím všichni moudří dosahovali Nejvyšší Dokonalosti.

14:2. Kdo nalezl útočiště v této moudrosti a začlenil se do Mé Podstaty, ten se již nerodí ani v novém cyklu vývoje vesmíru a na konci současného cyklu nezahyne.

14:3. Lůnem pro Mne je Veliký Bráhman. Do Něho vkládám semeno — a z něho se rodí všechny bytosti, ó Bhárato.

14:4. Ať už se smrtelníci narodí v jakémkoliv lůně, ó Kauntéjo, Bráhman je jejich Nejvyšším Lůnem. A Já jsem jejich Otec, který je produkuje.

14:5. Sattva, rádžas a tamas jsou guny, vznikající v součinnosti s prakriti. Pevně připoutávají k tělu nesmrtelného obyvatele těla, ó siláku!

14:6. Z těchto gun sattva, díky své neposkvrněné čistotě — zdravé a jasné, — poutá přitažlivostí k radosti a okovy komunikace (se sobě podobnými lidmi), a také poznávání (ne toho hlavního v životě), ó bezhříšný!

14:7. Věz, že i rádžas — vášnivý princip — je zdrojem připoutanosti k pozemskému životu a touhy po něm, která omezuje, ó Kauntéjo, obyvatele těla touhou jednat!

14:8. A tamas, zrozený z nevědomosti, ty, kteří přebývají v tělech, svádí na scestí — svazuje je nedbalostí, bezstarostností a leností, ó bezhříšný!

14:9. Sattva připoutává k blaženosti, rádžas se váže k činnosti, a tamas vskutku ničí moudrost a připoutává k bezstarostnosti.

14:10. Někdy guna sattva vítězí nad rádžasem a tamasem; ale když převládne rádžas, pak jsou sattva a tamas poraženy; a jindy zavládne tamas, který poráží rádžas a sattvu.

14:11. Když světlo moudrosti vyzařuje ze všech pórů těla, — pak víme, že sattva v člověku roste.

14:12. Chamtivost, zaujetí, touha po činnosti, vzpurnost, "pozemské" touhy, — všechny tyto vlastnosti se rodí z nárůstu rádžasu.

14:13. Tupost, lenost, nedbalost a klam — všechno zde jmenované se rodí, když se zvyšuje tamas.

14:14. Pokud v hodině smrti převládá ve vtěleném člověku sattva, — vstoupí do čistých světů držitelů vyššího poznání.

14:15. Pokud převládne rádžas — pak se poté zrodí mezi připoutanými k činnosti (ve světě hmoty). Umírající ve stavu tamas — se znovu rodí v lůnech nerozumných.

14:16. Plod spravedlivého jednání je harmonický a čistý. Vskutku, plodem vášně je utrpení! Plodem nevědomosti je bloudění ve tmě!

14:17. Ze sattvy se rodí moudrost. Z rádžasu pochází chamtivost. Bezstarostnost a šílenství pocházejí z tamasu.

14:18. Přebývající v sattvě — dělají duchovní pokroky. Rádžastiční — zůstávají na průměrné úrovni. Tamastiční — degradují, prosyceni nejhoršími vlastnostmi.

14:19. Když ten, kdo prozřel, nevidí jiné příčiny činnosti kromě tří gun, a když pozná To, co je nad gunami, — tehdy vstupuje do Mojí Podstaty.

14:20. Když se obyvatel těla osvobodí od tří gun, spojených se světem hmoty, — osvobozuje se od zrození, smrti, stáří, utrpení a zakouší nesmrtelnost!

Ardžuna řekl:

14:21. Jak poznat toho, kdo se osvobodil od tří gun, ó Pane? Jaké je jeho chování a jak se od tří gun osvobodil?

Požehnaný řekl:

14:22. Ten, ó Pandávo, kdo se nebojí radosti, činnosti a chyb, ale ani o ně neusiluje, když ho opouštějí,

14:23. kdo není otřesen projevy gun, ale říká: "Guny jednají…", — a stojí přitom nezúčastněně stranou,

14:24. vyrovnaný v situacích štěstí i smutku, sebevědomý, ten, pro koho jsou si hrouda země,

kámen i zlato rovny, neměnný v příjemném i nepříjemném, uprostřed pochval i odsuzování,

14:25. rovný ve cti i potupě, stejný s přítelem i nepřítelem, odmítající usilování o prospěch ve hmotném světě — o takovém člověku říkají, že se osvobodil od tří gun.

14:26. A ten, kdo Mi slouží s neochvějnou láskou, — ten, který se osvobodil od tří gun, je hoden stát se Bráhmanem.

14:27. A Bráhman nepodléhající tlení a nesmrtelný je na Mně založen! Já jsem Základ odvěké dharmy a Příbytek konečného štěstí!

Tak ve slavných upanišádách požehnané Bhagavadgíty, vědy o Věčném, Písma jógy, hlásá čtrnáctá beseda mezi Šrí Krišnou a Ardžunou, nazvaná:

Osvobození od tří gun.

Beseda 15. Postižení Nejvyššího Ducha

Požehnaný řekl:

15:1. Říkají, že existuje nesmrtelný strom ašváttha, jehož kořeny rostou nahoru, a koruna dolů[49]. A jeho listy jsou slova vděčnosti a lásky. A kdo ho zná — ten je znalcem Véd.

15:2. Dolů a nahoru se rozprostírají jeho větve, vyživované třemi gunami. Ty končí na objektech indrijí. Jeho kořeny jsou okovy karmy ve světě lidí.

15:3. Pokud se díváme ze světa hmoty, nedokážeme takovou jeho formu pochopit, ani jeho cíl nebo účel, dokonce ani jeho oporu. A jen když

---

[49] V tomto obraze se popisuje jedna z meditací buddhijógy.

bude tento pevně zakořeněný strom poražen mocným mečem osvobození o připoutaností,

15:4. otevírá se cesta ze které není návratu. A tam je třeba splynout s tím Prvopočátečním Duchem, z Něhož vzešel počátek všeho.

15.5. Bez pýchy a klamu, poté co zvítězili nad zlem připoutaností, pochopili podstatu Věčnosti, zkrotili pohlavní vášeň, osvobodili se od dvojice protikladů, známých jako jásání a strádání, — takoví lidé s jistotou kráčejí po spolehlivé Cestě.

15:6. Tam nesvítí Slunce ani Měsíc, ani oheň. Ti, kdo tam vstupují, se už nevracejí. To je Můj Nejvyšší Příbytek!

15:7. Částice Mne, která se ve světě vtělených bytostí stává duší, rozmísťuje v materiální přírodě kolem sebe svoje indrije, z nichž jsou indrije mysli šesté.

15:8. Duše získává tělo. A když ho opouští, Íšvara ji bere a odnáší, tak jako vítr odnáší vůni květů.

15:9. Sluchem, zrakem, hmatem, chutí a čichem, a také myslí duše vnímá z těla objekty smyslů.

15:10. Oklamaní nevidí duši, když přichází, odchází, nebo zůstává a užívá si, přitahovaná gunami. Ale ti, kdo mají oči moudrosti — vidí!

15:11. Správně zaměření jogíni poznávají nejen duši, ale i Átman v sobě. Ale nerozumní Átman nenacházejí.

15:12. Věz, že nádhera, vycházející ze Slunce, ozařujícího prostor, nacházející se i v Měsíci a v ohni, — věz, že tato nádhera pochází ode Mne!

15:13. Poté, co jsem pronikl do půdy, podporuji její bytosti Svou Životní Sílou. Vyživuji všechny rostliny; stávám se jejich opojnou sómou.

15:14. Poté, co jsem se stal Ohněm Života, přebývám v tělech zvířat. A ve spojení se vstupujícími a vystupujícími energiemi transformuji v jejich tělech čtyři druhy potravy.

15:15. Já přebývám v srdcích všech! Ode Mne je poznání, vzpomínání i zapomínání! Já jsem To, co musí být poznáno ve Védách! Já jsem vskutku Držitelem vyčerpávajícího poznání! Já jsem také Tvůrcem Védanty.

15:16. Na světě existují dva druhy puruši: bezchybná a náchylná k chybám. Sklon k chybám mají všichni tvorové. Ale Vyšší Puruša se nazývá dokonalá.

15:17. Ale nad těmito dvěma je Nejvyšší Puruša, nazývaná Božským Átmanem[50]. On, Který Sám Sebou všechno prostupuje a podporuje tři světy, je Veliký Íšvara!

15:18. Protože Já jsem nad zničitelným a dokonce i nezničitelným! Proto jsem ve světě a ve Védách označován jako Nejvyšší Duch!

15.19. Ten, kdo nepodléhá klamu a zná Mne jako Nejvyššího Ducha, ten, kdo poznal vše, Mne uctívá celou svou bytostí!

15:20. Takže, Já jsem ti poskytl to nejdůvěrnější Učení, ó bezhříšný! Člověk s rozvinutým vědomím, který ho postihne se stane nejúspěšnějším ve svém úsilí, ó Bhárato!

Tak ve slavných upanišádách požehnané Bhagavadgíty, vědy o Věčném, Písma jógy, hlásá patnáctá beseda mezi Šrí Krišnou a Ardžunou, nazvaná:

Postižení Nejvyššího Ducha.

---

[50] **Paramátmanem.**

Beseda 16. Rozpoznávání Božského a démonického

16:1. Nebojácnost, čistota života, píle v józe moudrosti, štědrost, sebeovládání, obětavost, studium sv. Písem, asketizmus, prostota,

16:2. neubližování, pravdivost, absence hněvu, odpoutanost, mírumilovnost, bezelstnost, soucit s živými bytostmi, absence chamtivosti, jemnost, skromnost, neuspěchanost,

16:3. odvaha, odpuštění, čilost, upřímnost, absence závisti a pýchy — kdo má Božskou přirozenost, spojuje v sobě tyto vlastnosti.

16:4. Lživost, nadřazenost, pýcha, hněv, a také hrubost a nevědomost — náležejí tomu, kdo má démonické vlastnosti.

16:5. Božské vlastnosti vedou k Osvobození, démonické — k otroctví. Nermuť se: ty jsi se narodil pro Božský úděl, ó Pandávo!

16:6. Bytosti na tomto světě se projevují dvojím způsobem: jako Božské a démonické. Božské už ti bylo vysvětleno. Teď ode Mne, ó Pártho, uslyš, jaký je démonický projev!

16:7. Démoničtí lidé neznají ani opravdovou sílu, ani zdrženlivost, ani čistotu, dokonce ani slušnost. Není v nich žádná pravda.

16:8. Oni říkají: "Svět je bez pravdy, bez smyslu, bez Íšvary! Nevznikl s Velikým Cílem, ale jen z pohlavní vášně!"

16:9. Lidé takových názorů, kteří odmítli Átman, mající nerozvinuté vědomí, se stávají darebáky a ničiteli pomíjivého světa!

16:10. Oddávajíce se nenasytným pozemským přáním, které je vedou do záhuby, arogantní a domýšliví, jistí si, že tímto je i všechno vyčerpáno,

16:11. věnující se nesčetným zhoubným spekulacím, kladoucí si za nejvyšší cíl uspokojení svých chtíčů, — oni si myslí: "Existuje jen tohle!".

16:12. Spoutáni stovkami okovů očekávání, oddáni chtíči a hněvu, dosahují nespravedlivými způsoby nahromadění bohatství kvůli smyslným požitkům.

16:13. "Dnes jsem dosáhl tohoto, a zítra dosáhnu tohoto cíle! Toto bohatství je již moje, a toto bude moje v budoucnu!

16:14. Zabil jsem tohoto nepřítele a zabiji i další! Já jsem vládce! Já jsem ten, kdo si užívá! Dosáhl jsem dokonalosti, síly, štěstí!

16:15. Já jsem bohatý a vznešený, kdo se mi může rovnat? Budu přinášet oběti, budu dávat almužny, budu si užívat!". Takto bloudí nevědomí lidé.

16:16. Zbloudilí ve spoustě úmyslů, zaplétající se do sítě lží, oddávající se ukojení svých "pozemských" vášní, — upadají do pekla bezbožných.

16:17. Samolibí, tvrdohlaví, plní pýchy a opojení bohatstvím, — přinášejí pokrytecké oběti, odporující duchu Písem.

16:18. Ti, kdo se oddali sobectví, násilí, aroganci, chlípnosti a hněvu, Mě nenávidí[51] v jiných tělech.

16:19. Tyto nenávistné, plné zloby a krutosti, vždy vrhám do nepříznivých, démonických podmínek příštích zrození.

---

[51] **Můj Átman.**

16:20. Poté, co upadají do těchto démonických stavů, život za životem se halí do klamu, nehledají Mě, ale klesají až na samé dno pekla.

16:21. Tři jsou brány tohoto pekla, kde člověk hyne: sexuální žádostivost, hněv a chamtivost. Proto se člověk musí těchto tří věcí vzdát!

16:22. Ten, kdo se osvobodí od těchto tří bran temnoty, vytváří své vlastní dobro, ó Kauntéjo, a dosahuje Nejvyššího Cíle!

16:23. Kdo však zavrhl sv. Písma a řídí se vlastními rozmary, nedosáhne ani Dokonalosti, ani štěstí, ani Nejvyššího Cíle.

16:24. Proto ať jsou ti sv. Písma vodítkem, co musíš a co nesmíš dělat! Když jsi poznal, co ti sv. Písma přikazují, musíš tomu přizpůsobit svá jednání v tomto světě!

Tak ve slavných upanišádách požehnané Bhagavadgíty, vědy o Věčném, Písma jógy, hlásá šestnáctá beseda mezi Šrí Krišnou a Ardžunou, nazvaná:

Rozpoznávání Božského a démonického.

Beseda 17. Trojí rozdělení víry

Ardžuna řekl:

17:1. Jaký je stav těch, kteří jsou naplněni vírou, ale zanedbávají pravidla, předepsaná sv. Písmy? Nacházejí se ve stavu sattvy, rádžasu nebo tamasu?

Požehnaný řekl:

17:2. Víra vtěleného bývá ve své podstatě trojí: sattvická, rádžastická a tamastická. Poslechni si o všech třech!

17:3. Víra každého člověka odpovídá jeho podstatě. Člověk odpovídá své víře: jaká je jeho víra — takový je on sám.

17:4. Sattvičtí důvěřují Božskému, rádžastičtí — bytostem démonické povahy[52] a tamastičtí — mrtvým a nižším duchům.

17:5. Věz, že ti, kdo vykonávají kruté asketické skutky, nepředepsané svatými Písmy kvůli sebelásce a s pýchou, jsou v ten samý čas přemoženi pohlavním chtíčem, náklonnostmi a násilností,

17:6. tito nerozumní, trýznící prvky, z nichž se skládají jejich těla, a také Mne, nacházejícího se uvnitř jejich těl, — věz, že jejich rozhodnutí jsou démonická!

17:7. Také i jídlo, které se líbí každému z nich, bývá třech druhů, stejně tak i oběť, jakož i asketické skutky a dary.

17:8. Jídlo, které zvyšuje dlouhověkost, sílu, zdraví, veselost a jasnou náladu, šťavnaté, mastné, výživné a chutné — takové jídlo je drahé sattvickým.

17:9. Vášniví lidé touží po jídle, které je hořké, kyselé, slané, příliš pepřené, povzbuzující, suché a pálivé, tedy takové, které způsobuje smutek, utrpení a nemoc.

17:10. Zkažené, nechutné, zapáchající, shnilé, z odpadků a špinavé jídlo je drahé tamastickým.

17:11. Oběť, kterou člověk přináší bez myšlenky na odměnu, v souladu se sv. Písmy, s pevným přesvědčením, že je to povinnost, — taková oběť je sattvická.

17:12. Oběť, přinášená s myšlenkou na odměnu a také pro sebeuspokojení, — věz, že taková oběť pochází z rádžasu!

---

[52] Jakšům a rakšasům.

17:13. Oběť, která je v rozporu s náboženskými přikázáními, která se koná bez toho, aby nasytila potřebné, bez posvátných slov, bez štědrosti a bez víry, — taková oběť se nazývá tamastická.

17:14. Úcta, prokazovaná Božskému, bráhmanům, učitelům a mudrcům, čistota, prostota, zdrženlivost a nepoškozování (těla) — taková je askeze těla.

17:15. Řeč, která nevyvolává nelibost, pravdivá, příjemná a užitečná, a opakování posvátných textů — to je askeze řeči.

17:16. Jasnost myšlenek, pokorná moudrost, málomluvnost, kontrola myšlenek, přátelskost ke všem, a také přirozenost života — to je askeze mysli.

17:17. Tato trojí askeze, pokud ji vykonávají lidé vyrovnaní, naplnění nejhlubší vírou, bez myšlenky na odměnu — taková askeze je považována za sattvickou.

17:18. Kvůli cti, poctě a slávě a také s pýchou vykonávaná askeze je od přírody rádžastická, nestabilní a křehká.

17:19. Askeze prováděná pod vlivem klamu, se sebetrýzněním nebo s úmyslem zničit druhého — taková askeze je ze své podstaty tamastická.

17:20. Dar, který je dán bez myšlenky na navrácení, s pocitem splnění své povinnosti, ve správný čas a na správném místě, toho hodné osobě — takový dar je považován za sattvický.

17:21. To, co je darováno s myšlenkou na navrácení nebo odměnu, s lítostí, — takový dar se nazývá rádžastický.

17:22. Dar, dávaný na nepatřičném místě, v nesprávný čas, nedůstojným lidem, neuctivě, s pohrdáním, — takový dar je tamastický.

17:23. "AUM — TAT — SAT" je trojí označení Bráhmanu ve Védách, které se ve starověku používalo také při obětováních.

17:24. Proto ti, kdo znají Bráhman, začínají slovem "AUM" konat obětní skutky a akty sebeovládání, jak předepisují sv. Písma.

17:25. Když bez myšlenky na odměnu přinášejí různé oběti a očistné úkony sebeomezení, a také přinášejí sattvické dary těm, kdo usilují o Osvobození, — pak to vykonávají se slovem "TAT".

17:26. Slovo "SAT" se používá k označení pravé skutečnosti a dobra, stejně jako spravedlivých skutků, ó Pártho.

17:27. A neustále se v obětování, sebeovládání a dobročinnosti vyslovuje také "SAT". I samotné akce jsou za tímto účelem také označovány slovem "SAT".

17:28. Avšak to, co se vykonává bez víry — ať už je to oběť, milodar, asketický skutek nebo něco jiného — je "ASAT", tj. "NIC" — zde i po smrti!

Tak ve slavných upanišádách požehnané Bhagavadgíty, vědy o Věčném, Písma jógy, hlásá sedmnáctá beseda mezi Šrí Krišnou a Ardžunou, nazvaná:

Trojí rozdělení víry.

Beseda 18. Osvobození cestou odříkání

Ardžuna řekl:

18:1. Rád bych, ó Mocný, slyšel jednotlivě o podstatě odpoutaného způsobu života a odříkání!

Požehnaný řekl:

18:2. Zanechání činností vyvolaných osobními touhami mudrci označují jako odpoutaný život[53]. Činnost bez připoutanosti k osobnímu prospěchu se nazývá odříkání.

18:3. "Skutky je třeba odvrhnout jako zlo!" říkají někteří náboženští myslitelé. "Nesmíme se vzdát přinášení obětí, dobročinnosti a skutků sebeobětování!", — říkají jiní.

8:4. Poslechni si Mé závěry o odpoutanosti, ó Bhárato! Odpoutanost bývá trojí, ó tygře mezi lidmi!

18:5. Oběť, láska a skutky sebezapření nemají být opuštěny, ale musí být naplněny. Ony toho, kdo je rozumný, očišťují .

18:6. Ale i tyto činnosti by měly být vykonávány bez připoutanosti k činnosti samotné a bez myšlenky na odměnu, ó Pártho!

18:7. Vskutku, člověk by neměl odmítat předepsané činnosti! Takové odmítnutí pocházející z bludu se považuje za tamastické!

18:8. Ten, kdo se zříká činnosti ze strachu z fyzického utrpení a říká: "Bolí to!", dopouští se takovým způsobem rádžastického zřeknutí se, — ten nedostává plody takového zřeknutí se.

18:9. Ten, kdo vykonává nezbytnou činnost se slovy: "je to třeba vykonat!" a zároveň se zříká připoutanosti k činnosti samotné a vlastního prospěchu — ten, ó Ardžuno, vykonává sattvické odříkání.

18:10. Odpoutaný člověk, naplněný harmonií a čistotou, rozumný a osvobozený od pochybností, — necítí nenávist k nepříjemným činnostem a nepoutá se k příjemným.

---

[53] Sannjásou.

18:11. Vskutku, vtělený se nemůže zcela zříci činnosti! Jen ten, kdo se zříká osobního prospěchu, — ten se skutečně odříká!

18:12. Dobrý, nedobrý a průměrný — to jsou plody jednání pro neodpoutané. Ale pro sannjásina neexistuje žádné ovoce!

18:13. Nauč se ode Mne, ó siláku, pět příčin, z nichž plyne každý čin, jak jsou vysvětleny v sankhje:

18:14. okolnosti, člověk sám, jiné bytosti, různá energetická pole a Boží Vůle — celkem pět.

18:15. Ať se člověk dopustí jakéhokoliv činu tělem, slovem nebo myšlenkou, ať už spravedlivého nebo nespravedlivého, — těchto pět je příčinou tohoto činu.

18:16. A proto ten, kdo se z nedomyšlenosti dívá na sebe jako na jedinou příčinu jednání, — ten ve své nerozumnosti nevidí!

18:17. Ale ten, kdo se zbavil takového egocentrismu, kdo je osvobozený vědomím — ten, dokonce i když bojuje v tomto světě, doopravdy nezabíjí a nespoutává se tím!

18:18. Sám proces poznání, poznávané a poznávající jsou tři příčiny vybízející k jednání. Motivace, akce a vykonavatel jsou tři složky jednání.

18:19. V termínech gun jsou poznání, jednání a konající rovněž definovány jako trojí. Poslechni si to ode Mne!

18:20. To poznání, které ve všech bytostech vidí Jednotnou Nezničitelnou Bytost, nerozdělenou na jednotlivosti — věz, že takové poznání je sattvické!

18:21. Ale to poznání, které považuje různé rozmanité bytosti za jednotlivé — věz, že takové poznání pochází z rádžasu!

18:22. Naproti tomu touha lpět na každé jednotlivé věci, jako by ona byla všechno, je nerozumná, úzkoprsá, nechápající skutečnost — takové poznání se nazývá tamastické!

18:23. Správná činnost, prováděná bez zájmu, bez touhy po odměně a bez připoutanosti k ní, se nazývá sattvická.

18:24. Ale činnost, prováděná pod tlakem touhy po jejím naplnění, s narcismem nebo s velkým úsilím — taková činnost se nazývá rádžastická.

18:25. Jednání, které je podniknuto pod vlivem klamu, bez ohledu na možné nepříznivé následky, za účelem zkázy, poškození, nebo hrubé, — se nazývá tamastické.

18:26. Osvobozený od připoutanosti k činům, zbavený samolibosti, plný sebedůvěry a odhodlání, neměnný uprostřed úspěchu i neúspěchu — takový činitel se nazývá sattvický.

18:27. Vzrušený, toužící po plodech své činnosti, chamtivý, závistivý, sobecký, nepoctivý, podléhající veselí i smutku, — takový činitel se nazývá rádžastický.

18:28. Povýšený, hrubý, zlomyslný, tvrdohlavý, vychytralý, neopatrný, zákeřný, hloupý, pomalý, zachmuřený, zbabělý — takovému činiteli se říká tamastický.

18:29. Trojí je také rozdíl mezi úrovní rozvoje vědomí a zaměřením — v souladu se třemi gunami. Poslechni si o tom, ó Džanandžájo!

18:30. Kdo rozlišuje: co si zaslouží — či nezaslouží pozornost, co by měl — či neměl dělat, na co si musí — či nemusí dát pozor, co je otroctví — a co svoboda, — ten, kdo tohle rozlišuje, ten má rozvinuté vědomí a přebývá v sattvě.

18:31. Kdo nerozlišuje mezi správnou a špatnou cestou nebo tím, co by se mělo a nemělo dělat, — jeho vědomí je nerozvinuté a on přebývá v rádžasu.

18:32. Ten, kdo je zahalen temnotou nevědomosti, považuje nesprávnou cestu za správnou a pohybuje se nesprávným směrem — vědomí takového je tamastické, ó Pártho!

18:33. Neochvějné usilování, které umožňuje ovládat mysl, energie a indrije a neustále přebývat v Józe, — takové zaměření je sattvické.

18:34. Pokud však člověk směřuje svou snahu jak na pravou cestu, tak i k sexuální vášni a k zisku v podnikání, ó Ardžuno, pak taková jeho snaha v důsledku připoutaností a vlastnímu prospěchu, — pochází z rádžasu!

18:35. Stejná snaha, která neosvobozuje nemoudrého od lenosti, strachu, smutku, mrzutosti — taková snaha je tamastická, ó Pártho!

18:36. A nyní poslouchej o trojí povaze radosti, ó nejlepší z Bháratů, — o té, která přináší štěstí a zmírňuje utrpení!

18:37. Která je nejprve jako jed a pak se promění v nektar — o takové radosti se říká, že je sattvická a rodí se z blaženého poznání Átmanu vědomím.

18:38. Stejná radost, která pramení ze splynutí indrijí s pozemskými předměty, jež je nejprve jako nektar, a pak se stává jedem, — taková radost se nazývá rádžastická.

18:39. Radost, která je od začátku do konce iluzorní a vzniká z odmítnutí Átmanu, na základě nedbalosti a lenosti, — taková radost je tamastická.

18:40. Na Zemi není jediná bytost — dokonce ani mezi "bohy" — která by byla prosta tří gun, zrozených ve světě prakriti!

18:41. Povinnosti bráhmanů, kšatrijů, vaišjů a šúdrů jsou rozděleny podle gun v souhlase s jejich vlastní přirozeností, ó přemožiteli nepřátel!

18:42. Jasnost, sebeovládání, askeze, pravdomluvnost, odpuštění, a také prostota, moudrost, využívání vlastních znalostí (ve prospěch druhých), znalost Božského — takové jsou povinnosti bráhmana, zrozené z jeho vlastní přirozenosti.

18:43. Udatnost, nádhera, pevnost, rychlost a neschopnost utéci z bojiště, velkodušnost, přirozenost vládce — takové jsou povinnosti kšatrije, zrozené z jeho vlastní přirozenosti.

18:44. Zemědělství, pastevectví a obchodování jsou povinnosti vaišjů, které se zrodily z jejich přirozenosti. Vše, co souvisí se službou, je povinností šúdry, zrozené z jeho vlastní přirozenosti.

18:45. Člověk postupuje k Dokonalosti tím, že pilně plní své povinnosti. Slyš, jak Dokonalosti dospívá ten, kdo pilně plní své povinnosti!

18:46. Člověk, který plněním své povinnosti vyjadřuje úctu Tomu, z Jehož Vůle všechny bytosti vznikají a Jímž je všechno prostoupeno, — dosahuje Dokonalosti!

18:47. Je lepší plnit své vlastní povinnosti, byť by byly sebenepatrnější, než povinnosti druhého, třeba i sebevyšší! Plněním povinností, vyplývajících z jeho vlastní přirozenosti, se člověk nedopouští hříchu.

18:48. Vrozený osud, jakkoli obsahuje to, co není chtěno, by neměl být opouštěn! Věru, všechny riskantní podniky jsou zahaleny chybami, jako je oheň zahalen kouřem, ó Kauntéjo!

18:49. Kdo je — jako vědomí — svobodný a všudypřítomný, kdo postihl Átman, kdo zemřel "pozemským" touhám — ten dosáhne, cestou odříkání, Nejvyšší Dokonalosti a osvobození od všech pout svého osudu!

18:50. Jak člověk, dosahující Dokonalosti, dospěje k Bráhmanu, k nejvyššímu stavu Moudrosti, — to se ode Mne v krátkosti dozvíš, ó Kauntéjo!

18:51. S naprosto očištěným vědomím ten, kdo nad sebou zvítězil odolností, kdo se odpoutal od vnějších věcí, kdo odvrhl vášně a nepřátelství,

18:52. v ústraní[54] žijící a zdrženlivý, kdo si podmanil řeč, tělo i mysl, přebývající neustále v rozjímání a nevášnivosti,

18:53. kdo odložil sobectví, násilí, povýšenost, pohlavní vášeň, hněv, chamtivost, je naplněn mírem a nesobeckostí — takový člověk je hoden stát se Bráhmanem.

18:54. Po dosažení Věčnosti ve Splynutí s Bráhmanem, se naplňuje nejvyšší Láskou ke Mně!

18:55. Skrze Lásku Mě poznává v Mé Podstatě: kdo jsem a jaký skutečně jsem! Když Mě takto poznal v samotné Mé Podstatě, ponořuje se do Mého Bytí!

18:56. Ačkoliv vykonává všechny (uložené činnosti), přesto důvěřuje ve Mne, a s Mou pomocí získává Věčný Nezničitelný Příbytek!

18:57. Poté, co jsi se myšlenkově zřekl všech činů pro sebe, spojil své vědomí se Mnou, uvědomil si Mě jako své Útočiště, — mysli na Mě neustále!

18:58. Když budeš myslet na Mě, překonáš s Mou pomocí všechny překážky! Ale pokud nejsi

---

[54] Tj. samostatný, neusilující o prázdnou komunikaci.

ochoten takto žít kvůli své samolibosti — ztratíš všechno!

18:59. Pokud, ponořen do egoizmu, řekneš: "Nechci bojovat!", je tvoje rozhodnutí marné: prakriti tě donutí!

18:60. Ó, Kauntéjo! Spoután svou vlastní karmou, stvořenou tvou vlastní přirozeností, budeš proti své vůli dělat to, co ve svém klamu dělat nechceš!

18:61. Íšvara přebývá v srdcích všech bytostí, ó Ardžuno, a silou Své máji nutí všechny bytosti nepřetržitě se otáčet, jako na hrnčířském kruhu!

18:62. Hledej u Něho útočiště celou svou bytostí! Z Jeho Milosti dosáhneš Nejvyššího Míru, Nepomíjivého Příbytku!

18:63. Tak jsem ti zjevil moudrost tajnější, než samo tajemství! Rozjímej o ní důkladně a pak jednej, jak si přeješ!

18:64. Slyš ode Mne znovu Mé Nejvyšší a nejtajnější slovo: jsi Mnou milován, proto ode Mne přijmi toto dobrodiní!

18:65. Stále na Mě mysli, miluj Mě, obětuj se pro Mě, důvěřuj jen Mně — a přijdeš ke Mně! Jsi Mně drahý, důvěřuji ti!

18:66. Opusť všechny ostatní cesty a přijď si pro Spásu jen ke Mně! Nermuť se, osvobodím tě ze všech tvých pout!

18:67. Nikdy o tom nemluv s někým, kdo není nakloněn konání askeze a není naplněn láskou! A neříkej to ani tomu, kdo není ochoten naslouchat nebo kdo o Mně mluví zle!

18:68. Kdo však bude tuto nejvyšší Pravdu odhalovat mezi těmi, kteří Mě milují, a prokáže (právě

tím) svou věrnou lásku ke Mně, ten ke Mně jistě přijde!

18:69. A mezi ostatními lidmi nebude nikdo, kdo by vykonal cennější službu, nežli on! A nebude na Zemi existovat nikdo, kdo by Mně byl dražší!

18:70. A ten, kdo bude studovat tento náš posvátný rozhovor, — ten se Mě naučí uctívat obětí moudrosti! Taková je Má idea.

18:71. A pokud člověk plný víry jen naslouchá tomuto rozhovoru s posvátnou úctou, — pak i on bude osvobozen od zla a dosáhne světlých světů spravedlivých!

18:72. Vyslechl jsi to všechno soustředěně a pozorně? A byl tvůj klam, zrozený z nevědomosti, zničen, ó Pártho?

Ardžuna řekl:

18:73. Mé bludy jsou odstraněny! Díky Tvé Dobrotě jsem dosáhl poznání! Jsem pevný, mé pochybnosti mě opustily! Budu jednat podle Tvých slov!

Sandžája řekl:

18:74. Tento zázračný rozhovor mezi Vasudévou a velkodušným Párthou jsem vyslechl s rozechvělou duší!

18:75. Z Vjásovy milosti jsem o této tajné a nejvyšší józe uslyšel od Pána jógy — Samotného Íšvary, který to říkal před mýma očima!

18:76. Ó rádžo! Když si ve vzpomínkách připomenu tuto svatou besedu mezi Kéšavou a Ardžunou, znovu a znovu žasnu!

18:77. Když si ve vzpomínkách připomenu také ten nejzázračnější Krišnův obraz, znovu a znovu se raduji!

18:78. Všude, kde se nachází Krišna, Pán jógy, všude, kde je bojovník Pártha, — tam jsou prosperita, vítězství a štěstí zajištěny! To si myslím.

Tak ve slavných upanišádách požehnané Bhagavadgíty, vědy o Věčném, Písma jógy, hlásá osmnáctá beseda mezi Šrí Krišnou a Ardžunou, nazvaná:

Osvobození cestou odříkání.

Tak končí Bhagavadgíta.

PŘÍLOHA NA TÉMA MAHÁBHÁRATY

Nejdůležitější citáty z "Knihy manželek" (11. knihy Mahabháraty)[55]

… I když budete truchlit až do smrti, — (stejně tím) nic nezměníte. Lékem na smutek je na něj nemyslet. Vyrůstá z kontaktu s nežádoucím, z odloučení od příjemného.

Smutek souží jen lehkomyslné lidi.

Smutek se ničí poznáním.

Člověk, který zkrotil indrije, nevzrušovaný sexuální vášní, chamtivostí, hněvem, spokojený (s tím, co má z "pozemských věcí"), pravdomluvný — dospívá k (neochvějnému) míru. Ten, kdo se ovládá (včetně ovládání své mysli), — roztíná veliký kruh utrpení.

---

[55] [57].

Nejdůležitější citáty z "Udyogaparvy (5. knihy Mahábháraty)[56]

Nepůsobení zla násilím je to nejdůležitější, co vede ke štěstí.

Člověk, který chce dosáhnout blahobytu, by se měl vyvarovat šesti neřestí: ospalosti, letargie, strachu, hněvu, lenosti a odkládání věcí na příště.

Člověka, který se nikdy netváří arogantně, který nemluví pohrdavě o druhých ani v zápalu vzteku, který neříká hrubá slova ani když se zapomene, — takového člověka mají všichni rádi.

Stejně, jako jsou hvězdy ovlivňovány planetami, tak je vnitřní svět (člověka) ovlivňován (jeho) indrijemi, pokud se bez zábran zaměřují na hmotné objekty.

Hlupáci urážejí moudré nespravedlivými výtkami a pomluvami. Ale ten, kdo mluví zle a pomlouvá, bere na sebe hřích. Moudrý se však tím, že odpouští křivdy, zároveň zbavuje svých hříchů.

Hlupáci… jsou ti, kteří se snaží učit toho, kdo se nedá nic naučit, a (také)… - kteří mluví k tomu, kdo nevěřícně naslouchá…

Působení zla násilím je síla lidí nečestných; odpuštění je síla ctnostných.

Co je člověku samotnému odporné, neměl by používat ve vztahu k druhému. To je zkrátka spravedlnost.

Hněv by měl být překonán odpuštěním, hříšník by měl být podmaněn laskavostí, lakomý by měl být vychováván velkorysostí a nad nepravdou bychom měli vítězit pravdou.

---

[56] **[36].**

Nikdy nekonejte ctnostné skutky, když jste pod vlivem vášně, strachu nebo chamtivosti…

Honba za rozkoší člověka nejprve zláká, ale pak v něm vyvolává vášeň a hněv.

Já za bráhmana považuji toho, kdo je schopen poznávat a vysvětlovat (Pravdu) druhým, kdo po vyřešení svých vlastních problémů objasňuje problémy druhých.

… Ten, kdo setrvává v Pravdě a poznal Bráhman, je považován za bráhmana.

Bráhman nelze pochopit ve spěchu. Já nazývám poznání Neprojeveného — odvěkým a věčným, a dosahují ho vědomí těch, kdo dodržují slib učednictví… Tělo je stvořeno dvěma: otcem a matkou… Ale (pravé) zrození[57]… osvobozuje od stáří a dává nesmrtelnost. Učedník… by se měl v učení pilně snažit. Kéž se nikdy nestane pyšným a nepropadne hněvu.

Lidé svými skutky (v hmotném světě) dosahují pouze těch světů, které jsou konečné. Kdo však zná Bráhman, dosáhne tím všeho. A jiná cesta ke konečné spáse neexistuje.

Avšak hlavní Nebeské Útočiště také není na povrchu Země, ve vzdušném prostoru ani v oceánu. Nepřebývá ani ve hvězdách, ani v blescích. A v oblacích není vidět Jeho podoba. A také ani ve větru, ani mezi bohy, ani v měsíci, ani ve slunci Ho není vidět. Ani v hymnech, ani v obětních výrocích, ani v zaklínadlech, ani v čistých zpěvech se nezjevuje. Také není ani v melodiích… a dokonce ani ve velkých slibech Ho není vidět…

Ono leží za hranicemi temnoty…

---

[57] **Viz "Filipovo Evangelium" v dotyčné knize.**

Je tenčí než nejtenčí, ale také mnohem větší — ohromnější než hory.

Je to Nezvratný Základ, Nesmrtelnost…, Prvotní Podstata (vesmíru).

Je to Zářící světlo, Nejvyšší Sláva…

Toto Božské a Věčné mohou nazírat asketičtí jogíni.

Z Něho vzniká Bráhman, a díky Němu Bráhman roste.

A nikdo Ho nemůže vidět (tělesnýma) očima. Ale ten, kdo Ho poznává prostřednictvím soustředěného úsilí, myslí a srdcem, — ten se stává nesmrtelným.

Já jsem Otec, Matka a také Syn!

Já jsem Podstatou všeho, co bylo, je a bude!…

Já — Nejjemnější z nejjemnějších, Dobrotivý — bdím ve všech bytostech.

Komentáře k Bhagavadgítě

Krišnovo učení, vyložené v Bhagavadgítě, stejně jako každé jiné Učení od Boha, lze rozdělit na tři části: ontologickou, etickou a psychoenergetickou (tj. týkající se lidského vývoje v rámci rádža- a buddhijógy).

To odpovídá třem složkám lidského duchovního vývoje — intelektuální, etické a psychoenergetické.

Podívejme se na každou z těchto částí zvlášť.

Ontologický aspekt Krišnova Učení

Z ontologického hlediska dává Bhagavadgíta velmi vyčerpávající odpovědi na hlavní otázky filozofie:

a) co je to Bůh,

b) co je to člověk,

c) jaký je smysl lidského života a jak máme žít na Zemi.

Bůh je v Bhagavadgítě zvažován v těchto Aspektech: Íšvara Stvořitel, Absolutno, Bráhman a Avatár.

Išvaru v jiných jazycích nazývají také Nebeský Otec, Bůh Otec, Jehova, Alláh, Tao, Prvotní Vědomí, v dávné historii Ho Slované nazývali Svarog atd. Je také Nejvyšším Učitelem a Cílem každého z nás.

Druhý aspekt slova Bůh je Absolutno neboli Vše — tedy Stvořitel, soupodstatný se Svým mnohorozměrným Stvořením.

Vývoj Absolutna probíhá v cyklech zvaných manvantary. Manvantara se skládá z Kalpy ("Dne Bráhmanu") a Pralaji ("noci Bráhmanu"). Každá Kalpa začíná "stvořením světa" a končí "koncem světa". Smyslem této cykličnosti je vytvoření nových podmínek pro pokračování univerzální Evoluce Vědomí (nebo, jinými slovy, Evoluce Absolutna).

Třetím aspektem Boha je Bráhman, neboli to samé, co Duch Svatý. To je souhrnný název všech Božských Individualit, které vycházejí z Příbytku Stvořitele především proto, aby pomáhaly vtěleným lidským bytostem.

Na Zemi existuje ještě jeden Projev Boha — Avatár, Mesiáš, Kristus — tj. Člověk-Bůh vtělený do lidského těla, slitý Vědomím se Stvořitelem. On — ze

své Božské úrovně — pomáhá lidem najít Cestu ke Stvořiteli.

Krišna, který nám dal Bhagavadgítu, Ježíš Kristus, Bábadží, Satja Sáí a mnoho Dalších v historii naší planety — to jsou konkrétní příklady Avatárů.

… Člověk není tělo. Tělo je pouze dočasným hmotným nosičem samotného člověka. Člověk je vědomí, sebe si uvědomující energie. Velikost shluku vědomí se může u jednotlivých lidí značně lišit: od nepatrných "embryonálních" rozměrů až po kosmické. Závisí to na dvou faktorech: na psychogenetickém věku (tj. věku duše) a na intenzitě úsilí vynaloženého na duchovní Cestě.

O souladu mezi lidským tělem a člověkem samotným se Krišna vyjadřuje takto:

2:18. Přechodná jsou pouze těla vtěleného člověka. Ale on sám je věčný, nezničitelný…

2:22. Podobně tomu, jako když člověk svlékne staré oblečení a oblékne si nové, — právě tak shazuje obnošená těla a obléká se do nových.

Člověk je posledním stupněm evoluční řady vývoje vtělené puruši: rostliny — zvířata — člověk — Bůh. Jeho úkolem je usilovat o dosažení Božské Dokonalosti. Na této Cestě prochází určitými stádii, stupni.

Jedním ze schémat tohoto vzestupu je popis vývoje podle gun. To jest, existují tři guny:

první je tamas — temnota, nevědomost, hloupost, hrubost,

Druhá je rádžas — vášeň, intenzívní hledání svého místa v životě, boj za své ideály atd.,

Třetí je sattva — čistota, harmonie.

Krišna však řekl, že je třeba jít ještě dál — za hranice sattvy, ke Splynutí se Stvořitelem, což

vyžaduje nové úsilí, nový boj se sebou samým. Je důležité mít to na paměti, protože sattva může být pastí: uchvátí člověka tou blažeností, které na tomto stupni dosáhne. "Uvolňuje" a nabízí člověku, aby se vzdal jakéhokoliv dalšího úsilí. Zaručuje ráj, ale člověk musí jít dál. Vždyť k tomu, aby se člověk stal Bráhmanem postižením Nirvány v Bráhmanu a následně splynul s Íšvarou, musí udělat ještě mnohem víc.

Avšak vynechat gunu sattva nelze. Není možné splynout s Bohem, aniž by člověk ovládl vlastnosti, které jsou této guně vlastní.

Nesmíme opomenout ani gunu rádžas, protože právě v ní si osvojujeme takové vlastnosti jako energičnost, soustředění, cílevědomost a sílu.

… Druhým schématem vývoje člověka, které Krišna uvádí, je stupnice varn. (Zdůrazňuji, že tyto a mnohé další stupnice se navzájem dobře doplňují; jejich kombinované použití při aplikaci na sebe sama nebo na jakéhokoliv jiného člověka dává úplnější obraz.)

Na stupnici varn se člověk na prvním stupni nazývá šúdra. Je ještě příliš mladý ve své psychogenezi a má příliš málo schopností. Jeho úkolem nyní je učit se od vývojově starších lidí a pomáhat jim v jejich práci.

Druhým stupněm jsou vaišjové. Jsou to zejména obchodníci, řemeslníci a zemědělci. Pobyt v této varně znamená, že již máte dostatečně vyvinutý intelekt, abyste mohli začít tvořivě podnikat. Aby totiž člověk mohl samostatně podnikat, musí mít dobře vyvinutý intelekt. Právě díky těmto činnostem se příslušníci této varny zdokonalují.

Další varnou jsou kšatrijové. Jsou to lidé, kteří vystoupili ještě výš ve svém intelektuálním vývoji, ve své energičnosti. Jsou to už vůdci, mají odpovídající "rozmach" mysli, odpovídající osobní sílu, tj. sílu vědomí. Mimochodem, na tento stupeň duchovního vývoje se člověk může připravit tím, že v sobě od útlého mládí rozvíjí osobní sílu a činorodost. To lze podpořit fyzickou prací, atletickými druhy sportů, energickým tancem na rytmickou hudbu. Pokud to vše člověk dělá s vyhýbáním se hrubým citovým stavům a má na paměti Boha a nutnost dodržovat etické normy před Tváří Boha, pak položí důležitý základ pro plodný duchovní rozvoj ve zralém věku. Potom se člověk musí zříci soutěživosti a vášně. Naopak musí přijít klid, harmonie, něžnost a laskavost, moudrost. To však už budujeme na základech velké osobní síly — energetické mohutnosti vědomí a intelektu.

A nejvyšší varnou jsou bráhmani, tedy duchovní vůdci.

V Indii a řadě dalších zemí se varnová příslušnost historicky dědí. Proto je pochopitelné, že zdaleka ne všichni lidé, kteří patří k nejvyšší varně, mají skutečně vysoké duchovní schopnosti.

… Zde uvedu Krišnova slova o tom, jak si sám zvolit adekvátní metody práce na sobě — tedy takové, které odpovídají aktuálnímu stupni psychogeneze a ontogeneze:

12:8. Soustřeď své myšlenky na Mne, ponoř se jako vědomí do Mne, — pak budeš skutečně žít ve Mně!

12:9. Pokud však nejsi schopen pevně soustředit svou mysl na Mne, snaž se Mě dosáhnout jógovými cvičeními…

12:10. Pokud nejsi schopen ani neustálého cvičení, soustřeď se na sloužení Mně a vykonávej jen ty činnosti, které jsou potřebné pro Mne, — a dosáhneš Dokonalosti!

12:11. Nejsi-li schopen ani toho, pak usiluj o Splynutí se Mnou tím, že se budeš zříkat osobního prospěchu ze své činnosti; kroť se takovým způsobem!

Sloužit Evoluci činností zbavenou egoistické složky (jinými slovy duchovní službou) — to je karmajóga.

… Je také velmi důležité poukázat na význam, který Krišna přikládá intelektuálnímu zdokonalování lidí na duchovní Cestě.

To má zvláštní význam, protože existuje řada náboženských sekt, které popírají význam intelektuálního rozvoje - až do té míry, že prosazují odmítnutí běžného vzdělávání dětí.

Krišna naopak vyzdvihoval Moudrost:

4:33. Lepší než jakákoli vnější oběť je obětování vlastní moudrosti… Všechny činnosti… dosahují dokonalosti u moudrého.

4:34. Získej tedy moudrost skrze oddanost, zvídavost a sloužení! …

4:37. Stejně jako oheň, měnící palivo na popel, spaluje oheň moudrosti všechny falešné skutky na prach!

4:38. Na světě není lepšího čističe, nežli moudrost! Skrze ni zkušený v józe časem nalezne Osvícení v Átmanu!

4:39. Kdo je naplněn vírou, získává moudrost. Získává ji také ten, kdo ovládá řízení indrijí. Poté, co dosáhli moudrosti, oni rychle vstupují do vyšších světů.

7:16. Jsou čtyři druhy spravedlivých, kteří ve Mne věří…: ti, kdo hledají únik z utrpení, ti, kdo touží po poznání, ti, kdo hledají osobní prospěch a moudří.

(Z posledních Krišnových slov vyplývá, že za spravedlivého považuje prakticky každého aktivního a nedémonického člověka, tj. toho, kdo v sobě nepěstuje hrubé neřesti. Za druhé, — že představitelé prvních tří jmenovaných skupin nejsou moudří: moudří jsou samostatná, vyšší skupina. Ani ti, kdo hledají vysvobození z utrpení, ani ti, kdo teprve touží po poznání, ani ti, kdo usilují o osobní úspěchy ve stádiu rádžas — ti ještě nejsou moudří).

7:17. Všechny převyšuje vyrovnaný a Mně bezvýhradně oddaný mudrc. Vpravdě, Já jsem nade vše drahý především moudrému a on je drahý Mně!

8:28. Studium Véd, vykonávání obětí, asketických skutků a dobrých děl — přinášejí plody těchto zásluh. Nad tím vším se však povznáší jogín, který ovládá pravé poznání — ten dosahuje Nejvyššího Příbytku!

Koho můžeme nazvat moudrým? — Toho, kdo má široký záběr znalostí o všech nejdůležitějších věcech: o Bohu, o člověku, o Cestě člověka k Bohu? To je základ, fundament Moudrosti. Ale to ještě není Moudrost. Je to prostě plnost vědění, erudice. Moudrost je ještě k tomu také schopnost operovat nashromážděnými vědomostmi, schopnost intelektuálně tvořit.

Jak to všechno v sobě rozvíjet? První a nejjednodušší cestou je studium v běžných vzdělávacích institucích: školách, vysokých školách, institutech… To trénuje, rozvíjí myšlenkovou činnost. A ještě k tomu — ovládnutí co nejvíce dovedností a specializací, komunikace s lidmi, s Bohem a spousta

dalšího. Velmi důležité je zvládnout funkci grihasthy (hospodáře). Právě ve službě druhým lidem, v péči o ně — nejprve v rámci obyčejné rodiny, poté v "rodině" svých duchovních žáků — se v člověku formuje Moudrost.

Ale hloupé Stvořitel do Sebe nevpouští: On je v Sobě nepotřebuje.

Etický aspekt Krišnova Učení

Etika zahrnuje tři složky:

a) vztah člověka k druhým lidem, všem ostatním bytostem a celému životnímu prostředí;

b) vztah k Bohu;

c) vztah k vlastní cestě k Dokonalosti.

Zde jsou Krišnovy výroky ke každé z těchto tří částí etického učení.

Vztah člověka k druhým lidem, ke všem ostatním tvorům a k celému životnímu prostředí

Krišna poukazuje na to, že vše, co existuje ve vesmíru, je Projevem Boha v aspektu Absolutna. Láska k Bohu — v tomto Jeho Aspektu — předpokládá naši lásku ke Stvoření jako k nedílné Součásti Boha:

7:8. Já jsem i chuť vody… Já jsem i záře Měsíce a světlo Slunce…, i Pranáva, i Univerzální Poznání, i Kosmický Hlas, i lidskost v lidech!

7:9. Já jsem čistá vůně země a teplo ohně! Já jsem život všeho jsoucího i hrdinský čin asketů!

7:10. … Já jsem Vědomí všech, kdo mají rozvinuté vědomí, Já jsem velkolepost všeho překrásného!

7:11. Já jsem síla silného, kterého opustila připoutanost a sexuální vášeň! Já jsem ale také sexuální síla, která není v rozporu s dharmou, ve všech bytostech.

7:12. Věz, že jak sattva, tak rádžas a tamas pocházejí ode Mne. Pochop ale, že Já nejsem v nich, ale ony jsou ve Mně!

12:15. Ten, kdo nezpůsobuje lidem utrpení,… — ten je Mně drahý!

16:2-3. Soucit s živými bytostmi… má ten, kdo má Božskou přirozenost…

17:15. Řeč, která nevyvolává nelibost, … příjemná… — to je askeze řeči.

17:16. … Ke všem přátelskost… — to je askeze mysli.

6:9. Ten člověk má rozvinuté vědomí a duchovně pokročil, kdo je laskavý k přátelům i nepřátelům, lhostejným, cizím, závistivým, příbuzným, zbožným i neřestným.

Vztah ke Stvořiteli

11:54. … Pouze láska Mne může nazírat v Mé nejhlubší Podstatě a splynout se Mnou!

13:10-11. … Neochvějná a čistá láska ke Mně… — to je uznáváno jako pravdivé.

9:27. Cokoliv děláš, cokoliv jíš, cokoliv obětuješ nebo přinášíš jako dar, jakýkoliv skutek vykonáváš… — všechno to konej jako oběť Mně!

12:14. … Usilující o Sjednocení se Mnou, odhodlaně uchopující Átman, zasvěcující Mi svou mysl i vědomí — tento Mě milující žák je Mi drahý!

12:20. … Všichni, pro něž jsem Já — Nejvyšší Cíl — … jsou Mi nade vše drazí!

Vztah ke své Cestě k Dokonalosti

Bůh nás vyzývá, abychom svůj život považovali za příležitost přiblížit se k Dokonalosti prostřednictvím neustálého úsilí o přeměnu sama sebe, a také aktivního tvůrčího sloužení lásky k Bohu, která se projevuje ve službě lidem. Zde uvádím příslušné Krišnovy výroky:

Boj se svými hrubými negativními emocemi a "pozemskými" žádostmi

12:13. Ten, kdo necítí nepřátelství k žádnému stvoření, kdo je přátelsky a soucitně naladěn, … vyrovnaný uprostřed radosti i smutku, všeodpouštějící,

12:14. vždy spokojený…, — tento Mě milující žák je Mi drahý!

12:15. Ten, kdo nezpůsobuje lidem utrpení…, kdo je osvobozen od úzkostí, nadšení, hněvu a strachu, — ten je Mně drahý!

12:17. Kdo… nepodléhá nenávisti…, — ten je Mi drahý!

5:23. Ten, kdo je schopen ještě zde, na Zemi, před svým osvobozením od těla, odolat síle "pozemských" pudů a hněvu — ten dosáhl harmonie, ten je šťastný člověk!

16:21. Tři jsou brány tohoto pekla, kde člověk hyne: sexuální žádostivost, hněv a chamtivost. Proto se člověk musí těchto tří věcí vzdát!

16:22. Ten, kdo se osvobodí od těchto tří bran temnoty, vytváří své vlastní dobro… a dosahuje Nejvyššího Cíle!

18:27. Vzrušený, toužící po plodech své činnosti, chamtivý, závistivý, sobecký, nepoctivý, podléhající veselí i smutku, — takový činitel se nazývá rádžastický.

18:28. Povýšený, hrubý, zlomyslný, tvrdohlavý, … zachmuřený… — takovému činiteli se říká tamastický.

Mimochodem, sexualitu, stejně jako všechny ostatní lidské vlastnosti, lze rozlišovat podle gun. To znamená, že určitá sexualita je charakteristická pro představitele dané guny. Poznání této skutečnosti je důvodem k introspekci a sebezdokonalování a také základem pro lepší pochopení druhých lidí. Je třeba podporovat pouze sattvickou sexualitu.

Bhagavadgíta toho o sattvičnosti říká mnoho: je to harmonie, ovládnutí klidu mysli, zjemnění vědomí, schopnost ovládat své emoce s odmítnutím hrubých citových projevů, ovládnutí stavu jemné a radostné lásky, vyloučení egocentrizmu a násilnosti. Z metodologického hlediska je důležité zdůraznit, že sattvičnosti lze dosáhnout pouze tehdy, je-li tělo zdravé a očištěné od hrubých energetických vměstků. Dosáhne se toho mimo jiné úplným zřeknutím se stravy z masa a ryb. Sattvičnost může být pevná pouze u toho, kdo předběžně plně prošel stupněm kšatrije, rozvinul energičnost, osobní sílu, silný intelekt a získal hluboké znalosti o nejdůležitějších věcech života.

Boj s falešnými připoutanostmi

12:18-19. … Osvobozený od "pozemských" připoutaností… je Mně drahý.

13:8-11. … Nezaujatý vztah k pozemským předmětům…, absence "pozemských" připoutaností… — to je uznáváno jako pravdivé.

2:62. Ale, pokud se bude v mysli vracet k pozemským objektům — pak nedobrovolně znovu obnoví připoutanost k nim. Z připoutanosti se rodí přání úplně je ovládat, a z nemožnosti uspokojit taková přání — vzniká hněv.

16:1-3. … Štědrost, absence chamtivosti… — kdo má Božskou přirozenost, spojuje v sobě tyto vlastnosti.

18:49. Kdo je — jako vědomí — svobodný a všudypřítomný, kdo postihl Átman, kdo zemřel "pozemským" touhám — ten dosáhne, cestou odříkání, Nejvyšší Dokonalosti a osvobození od všech pout svého osudu!

Boj s egoizmem a egocentrizmem, a také s ctižádostivostí, které jsou projevy nižšího "já"

12:13. … Kdo… bez "pozemských" připoutaností a sobectví, vyrovnaný uprostřed radosti i smutku, všeodpouštějící,

12:16. …kdo nic nežádá od druhých, — …ten … je Mi drahý!

13:7-11. Smíření, … prostota, absence egoizmu… — to je uznáváno jako pravdivé.

16:4. … Nadřazenost, pýcha… — náležejí tomu, kdo má démonické vlastnosti.

12:18. Rovnocenně jednající s přítelem i nepřítelem, stejný ve slávě i potupě, v teple i chladu, uprostřed radosti i smutku, osvobozený od "pozemských" pout,

12:19. stejně vstřícný ke chvále i k pokárání, málomluvný, zcela spokojený se vším, co se děje, nelpící na domově, pevný ve svých rozhodnutích, plný lásky — takový člověk je Mi drahý!

Problém boje proti falešným připoutanostem, sobectví a egocentrismu je radikálně řešen prostřednictvím:

— formování správného duchovního směřování (tj. celkové snahy ke Stvořiteli),

— zvládnutí svých indrijí a

— přímé odstranění svého nižšího já ve stavu Nirodhi prostřednictvím meditace "totální reciprocita". Pokud probíhá tato meditace ve Svatém duchu, nastává stav Nirvány v Bráhmanu, probíhá-li v eónu Stvořitele, nastává Splynutí se Stvořitelem.

A práce s indrijemi je součástí psychoenergetického směru práce a je možná pouze pro ty, kdo zvládli — v rámci rádžajógy — metody přenosu vědomí z čakry do čakry, rozvinuli všechny tři dantiany a poté — na stupni buddhijógy — přivedli k dokonalosti obě "bubliny vnímání".

Pěstování v sobě pozitivních vlastností

12:19. … pevný v rozhodnutích, plný lásky — … je Mi drahý!

2:14. Kontakt s hmotou… uvrhá do chladu i do žáru, působí potěšení i utrpení; tyto pocity jsou přechodné, přicházejí a mizí. Snášej je zmužile!…

2:15. Ten, koho netrápí, kdo je (také) vyrovnaný a vytrvalý v radosti i smutku, — ten je schopen dosáhnout Nesmrtelnosti.

4:33. Lepší než jakákoli vnější oběť je obětování moudrosti… Všechny činnosti… dosahují dokonalosti u moudrého!

4:34. Získej tedy moudrost skrze oddanost, zvídavost a sloužení! Mudrci a jasnovidci, kteří pronikli do podstaty věcí, tě do ní zasvětí.

4:38. Na světě není lepšího čističe, nežli moudrost! Skrze ni zkušený v józe časem nalezne Osvícení v Átmanu!

4:39. Kdo je naplněn vírou, získává moudrost. Získává ji také ten, kdo ovládá řízení indrijí. Poté, co dosáhli moudrosti, oni rychle vstupují do vyšších světů.

11:54. Takové rozjímání je dostupné jen lásce!… Pouze láska Mne může nazírat v Mé nejhlubší Podstatě a splynout se Mnou!

O sloužení Bohu

14:26. … Kdo Mi slouží s neochvějnou láskou, ten, který se osvobodil od tří gun, je hoden stát se Bráhmanem.

5:25. Nirvány v Bráhmanu dosáhnou ti rišiové, kteří se zasvětili blahu všech.

Psychoenergetický aspekt zdokonalování

Psychoenergetický směr jógy, jak ho vykládá Krišna, zahrnuje následující kroky:

1. Příprava těla.

2. Přípravná cvičení s energií těla.

3. Postižení Átmanu prostřednictvím:

a) vyladění své citové sféry s důrazem na rozvoj duchovního srdce,

b) zřeknutí se falešných připoutaností,

c) vytvoření správného zaměření a jeho následování,

d) kontrolování činnosti indrijí,

e) meditační praxe s cílem zjemnit své vědomí, ovládnout přemísťování vědomí a získání *osobní síly,*

f) praktické poznávání mnohorozměrné podstaty Absolutna a postižení Bráhmanu,

g) další "posilování vědomí", tj. jeho kvantitativní růst.

4. Postižení Íšvary a Splynutí s Ním.

5. Splynutí s Absolutnem.

Příprava těla

Speciální techniky k tomu Krišna nezanechal, ale dal obecné pokyny:

17:5. Věz, že ti, kdo vykonávají kruté asketické skutky, nepředepsané svatými Písmy kvůli sebelásce a s pýchou…,

17:6. nerozumní, trýznící prvky, z nichž se skládají jejich těla,… — věz, že jejich rozhodnutí jsou démonická!

17:14. … Čistota, prostota, zdrženlivost a nepoškozování (těla) — taková je askeze těla.

6:16. Popravdě, jóga není pro ty, kdo jedí příliš mnoho nebo vůbec nejedí, není ani pro ty, kdo příliš spí nebo bdí!…

6:17. Jóga odstraňuje veškeré utrpení u toho, kdo si zavedl střídmost v jídle, odpočinku, práci, a také ve střídání spánku a bdění.

17:8. Jídlo, které zvyšuje dlouhověkost, sílu, zdraví, veselost a jasnou náladu, šťavnaté, mastné, výživné a chutné — takové jídlo je drahé sattvickým.

Přípravná cvičení s energetikou těla

S Átmanem není možné začít pracovat hned. Musí tomu předcházet předběžný výcvik.

Krišna o této přípravné fázi v krátkosti řekl:

12:9. Pokud však nejsi schopen pevně soustředit svou mysl na Mne, snaž se Mě dosáhnout jógovými cvičeními… (To jest, jedná se o používání metod rádžajógy, které jsou podrobně popsány v naší knize [7]).

Ovládnutí mysli

O tom se v Bhagavadgítě pojednává takto:

Ardžuna řekl:

6:33. Pro tuto Jógu, které se dosahuje vnitřní rovnováhou, … nevidím v sobě pevný základ kvůli neklidu mysli.

6:34. Vždyť mysl je vskutku neklidná… Je bouřlivá, nepoddajná, těžko ovladatelná! Myslím, že je stejně těžké ji zkrotit, jako je těžké zadržet vítr!

Požehnaný řekl:

6:35. Není pochyb,… že mysl je neklidná a těžko se dá zkrotit. Lze ji však ovládnout neustálým cvičením a vyrovnaností.

6:36. Jóga je obtížně dosažitelná pro toho, kdo si neuvědomil svůj Átman. Ale ten, kdo dosáhl Átmanu, ten jde k Józe (v daném případě — s velkým počátečním písmenem, to jest, k závěrečnému Cíli — Splynutí s Íšvarou) správnou cestou, — to si myslím Já.

V ezoterické praxi se problém ovládání mysli snadno řeší metodami rádžajógy a následně buddhijógy. K tomu je třeba se nejprve naučit přenášet vědomí do čakry anáhaty. Tím se zničí dominanty myšlení, utiší se vzrušená mysl a indrije se odtrhávají od "pozemského".

Později, na úrovni buddhijógy, je problém ovládání mysli vyřešen ještě radikálněji - když se adept naučí pohybovat vysoce vyvinutými strukturami horních a dolních "bublin vnímání" odděleně v "jemných světech" daleko za hranicemi těla.

Neměli bychom se však domnívat, že takový adept ztrácí v jakékoliv míře něco ze svých intelektuálních schopností. On mimo meditaci nepřemýšlí o "pozemských" aspektech existence méně adekvátně, nýbrž přiměřeněji. Během meditací se také jeho intelekt "nevypíná", ale pouze se zcela přepíná z "pozemského" — na "nadpozemské", Božské.

Ještě vyššího stádia řešení tohoto problému se dosáhne, při úplném splynutí vědomí s Bráhmanem a poté s Íšvarou s pomocí speciálních meditačních

technik. Pak se intelekt adepta spojí s Intelektem Boha.

Některé špatné sekty jsou také známé svými neadekvátními pokusy ovládání mysli. Dlouhodobé "uzavírání se" samo od sebe, tedy bez speciálních ezoterických technik, je tedy k ničemu, stoupenci jen zbytečně ztrácejí čas. Právě tak neúčinné je používání psychedelik, které má navíc známé nepříznivé účinky na tělesné a duševní zdraví. Jediným spolehlivým způsobem, jak získat kontrolu nad myslí, je aktivní práce — s pomocí metod rádžajógy a buddhijógy v plně adekvátním a jasném stavu vědomí.

Krišnův popis Átmanu, a jak poznat Átman

8:3. … Hlavní podstatou (člověka) je Átman…

6:7. Ten, kdo dosáhl Átmanu, nachází naprostý klid, neboť nachází útočiště v Božském Vědomí, když se (jeho tělo) ocitá v chladu, horku, v situacích štěstí i zármutku, ve cti i hanbě.

6:10. Jogín ať se neustále koncentruje v Átmanu!…

6:18. Když je jeho zjemnělé vědomí, zbavené všech tužeb, soustředěno pouze v Átmanu — pak se o něm říká: "On je v harmonii".

5:17. Ten, kdo poznal sám sebe jako vědomí, kdo se ztotožnil s Átmanem, kdo spoléhá pouze na Všemohoucího, kdo nachází útočiště pouze v Něm — ten je na Cestě k Osvobození, očištěný spásnou moudrostí.

15:11. Správně zaměření jogíni poznávají nejen duši, ale i Átman v sobě. Ale nerozumní Átman nenacházejí.

2:58. Když, podobně jako želva, vtahující do sebe svoje nohy a hlavu, (jogín)… odtrhuje svoje indrije od pozemských objektů, pak dosáhl opravdového pochopení.

13:22. Dohližitel, Udržovatel, Vševládce, Nejvyšší Pán a také Božský Átman — tak se nazývá v tomto těle Nejvyšší Duch.

13:29. Ten, kdo vidí, že všechny činy se odehrávají pouze v prakriti, zatímco Átman zůstává v klidu — ten opravdu vidí!

13:31. Věčný a nesvázaný prakriti Božský Átman, ačkoliv přebývá v tělech, nejedná a není ovlivněn…

13:32. Stejně jako se všudypřítomná prázdnota díky své jemnosti s ničím nemísí, tak se s ničím nemísí ani Átman sídlící v těle.

6:32. Ten, kdo vidí projevy Átmanu ve všech věcech a zná tak totožnost všech věcí — příjemných i nepříjemných — je považován za dokonalého jogína…

9:34. Zaměř svou mysl na Mě, miluj Mě, obětuj Mi, uctívej Mě! Nakonec přijdeš ke Mně, budeš-li zcela pohroužen v Átmanu, a pokud si Mne učiníš svým Nejvyšším Cílem!

V této souvislosti je třeba zdůraznit důležitost práce na rozvoji duchovního srdce, bez něhož nejsou vysoké duchovní úspěchy vůbec možné. Právě v rozvinutém duchovním srdci může oddaný najít svůj Átman a poté poznat i Paramátman — Íšvaru(Stvořitele).

Krišna o tom mluvil takto:

10:20. … Já jsem Átman, který přebývá v srdcích všech bytostí…

15:15. Já přebývám v *srdcích* všech! …

18:61. Íšvara přebývá v *srdcích* všech bytostí…

Jak přesně probíhá "otevírání" a následný rozvoj duchovního srdce, najdete téměř ve všech našich knihách a filmech, které jsou uvedeny na konci knihy.

Popis Bráhmanu a postižení Nirvány v Bráhmanu

13:12. Odhalím ti to, co musí být poznáno a co, když je poznáno, vede k Nesmrtelnosti: je to Prvotní Nejvyšší Bráhman, který se nachází za hranicemi bytí a nebytí (bytostí).

13:13. Všude má ruce a nohy, oči, hlavy a ústa, vševědoucí — On přebývá ve světě a všechno objímá.

13:14. Má všechny smysly, ačkoliv nemá smyslové orgány, není k ničemu připoután, ale podporuje všechny bytosti, je osvobozený od tří gun a přitom guny používá,

13:15. vně i uvnitř všech bytostí, přebývá v klidu a je přesto činný, neuchopitelný ve své jemnosti, vždy blízký a přesto v nevýslovné dálce — takový je nepomíjivý On!

13:16. Není rozdělen mezi bytostmi, a přesto existuje v každé z nich odděleně, On je znám jako Pomocník všech. Všechny v Sobě zahrnuje a vede je v jejich rozvoji.

13:17. O Něm, Světle všeho svítivého, se říká, že je za hranicemi temnoty. On je Moudrost, Cíl veškeré moudrosti, chápané jako moudrost, přebývající v srdcích všech!

14:26. A ten, kdo Mi slouží s neochvějnou láskou, — ten, který se pozvedl nad tři guny, je hoden stát se Bráhmanem.

18:50. Jak člověk, dosahující Dokonalosti, dospěje k Bráhmanu, k nejvyššímu stavu Moudrosti, — to se ode Mne v krátkosti dozvíš…

5:24. Ten, kdo je šťastný uvnitř, kdo se neraduje z vnějšího, kdo se ozařuje (láskou) zevnitř, — takový jogín je schopen pochopit podstatu Bráhmana a Nirvány v Bráhmanu!

5:25. Nirvány v Bráhmanu dosáhnou ti rišiové, kteří se očistili od neřestí, osvobodili se od duality, poznali Átman a zasvětili se blahu všech.

5:26. Ti, kdo se zbavili "pozemských" puzení a hněvu, kdo se věnují duchovní askezi, kdo zkrotili svou mysl a poznali Átman — ti získávají Nirvánu v Bráhmanu.

6:27. Nejvyšší štěstí čeká jogína…, když se stal bezhříšným a podobným Bráhmanu!

6:28. Jogín, který se uvedl do harmonie a zbavil se svých neřestí, snadno zakouší nekonečnou Blaženost od kontaktu s Bráhmanem!

18:51. S naprosto očištěným vědomím ten, kdo nad sebou zvítězil odolností, kdo se odpoutal od vnějších věcí, kdo odvrhl vášně a nepřátelství,

18:52. v ústraní žijící a zdrženlivý, kdo si podmanil řeč, tělo i mysl, přebývající neustále v rozjímání a nevášnivosti,

18:53. kdo odložil sobectví, násilí, povýšenost, pohlavní vášeň, hněv, chamtivost, je naplněn mírem a nesobeckostí — takový člověk je hoden stát se Bráhmanem.

5:20. Ten, kdo dosáhl Bráhmana a je v něm usazen s ustáleným jasným vědomím, se neraduje z

příjemných věcí a nermoutí se, když přijímá věci nepříjemné.

5:21. Ten, kdo není připoután k vnějšímu uspokojování smyslů a nachází útěchu v Átmanu — takový, po dosažení Jednoty s Bráhmanem, zakouší nepomíjivou Blaženost.

18:54. Po dosažení Věčnosti ve Splynutí s Bráhmanem, se naplňuje nejvyšší Láskou ke Mně!

"Upevnění vědomí"

Podle míry toho, jak člověk postupuje po stupních buddhijógy, zvyšuje se u něho množství energie vědomí — dochází ke "zpevnění vědomí" (neboli ke "krystalizaci" vědomí):

2:64. … Kdo zvítězil nad svými indrijemi, zřekl se tužeb i nevraživosti, oddal se Átmanu — ten získává vnitřní čistotu!

2:65. Po dosažení této čistoty nastává konec všem utrpením. U toho, kdo ji získal se velice brzy upevňuje vědomí.

Ale tyto úspěchy můžeme i ztratit:

2:67. Člověku, který se poddává náporu vášní, odplouvá pryč rozum, jako když je loď odnášena bouří!

2:63. Z hněvu pochází úplné zkreslení vnímání. Ze zkreslení vnímání je ztráta paměti (na své dřívější úspěchy). Ze ztráty paměti je ztráta energie vědomí. Ze ztráty energie vědomí člověk degraduje.

Popis Íšvary

10:8. Já jsem Zdroj všeho, vše se vyvíjí ze Mne! Moudří, kteří to pochopili, Mne uctívají v hlubokém nadšení!

10:9. Poté, co zaměřili své mysli ke Mně, odevzdali Mi své životy, vzájemně se osvěcují a neustále o Mně mluví — jsou spokojení a radostní!

10:10. Těmto — vždy naplněným láskou — Já dávám buddhijógu, díky níž Mě dosahují!

10:42. … Až oživím celý vesmír Částečkou Sama Sebe, Já zůstanu!

10:40. Má Božská Síla nemá hranic!…

11:47. … Nejvyšší a věčný Můj Obraz, který se zjevuje pouze v Józe, pouze ve spojení s Átmanem…

7:7. Nic není nade Mnou! …

15:18. … Já jsem nad zničitelným a dokonce i nezničitelným!

9:4. Mnou — v Mé neprojevené podobě — je prostoupen celý svět. Všechny bytosti mají kořeny ve Mně…

8:9. Kdo zná všechno o Věčném Vševědoucím Vládci světa, o Tom, Kdo je jemnější než nejjemnější, o Základu všeho, nepředstavitelné podoby, zářícím jak Slunce za temnotou,

8:14. … kdo neustále myslí jen na Mne, a nemyslí na nic jiného, ten vyrovnaný jogín… Mne snadno dosáhne!

11:54. … Pouze láska Mne může nazírat v Mé nejhlubší Podstatě a splynout se Mnou!

11:55. Ten, kdo dělá vše (jen) pro Mne, pro koho jsem Já — Nejvyšší Cíl, kdo Mne miluje, kdo je osvobozený od připoutaností, neschopný nepřátelství — ten přichází ke Mně.

12:8. Soustřeď své myšlenky na Mne, ponoř se jako vědomí do Mne, — pak budeš skutečně žít ve Mně!

14:27. … Bráhman nepodléhající tlení a nesmrtelný je na Mně založen! Já jsem Základ odvěké dharmy a Příbytek konečného štěstí!

18:46. Člověk, který plněním své povinnosti vyjadřuje úctu Tomu, z Jehož Vůle všechny bytosti vznikají a Jímž je všechno prostoupeno, — dosahuje Dokonalosti!

18:55. Skrze Lásku Mě poznává v Mé Podstatě: kdo jsem a jaký skutečně jsem! Když Mě takto poznal v samotné Mé Podstatě, ponořuje se do Mého Bytí!

18:65. Stále na Mě mysli, miluj Mě, obětuj se pro Mě, důvěřuj jen Mně — a přijdeš ke Mně! …

6:15. Jogín, splývající s Átmanem, ovládající svou mysl, vstupuje do Nejvyšší Nirvány, kde přebývá ve Mně.

Poznání Absolutna

Jedním z aspektů Boha, jak jsme už probírali výše, je Absolutno - Stvořitel soupodstatný se Svým Stvořením. Z praktického hlediska probíhá meditativní poznávání a Splynutí se Stvořitelem a Absolutnem téměř souběžně.

O poznání Absolutna říká Krišna následující:

7:19. Na konci mnoha zrození ten, kdo je plný moudrosti, přichází ke Mně. "Vasudéva je Všechno!" říká ten, kdo dosáhl vzácných kvalit Mahátmy.

18:20. To poznání, které ve všech bytostech vidí Jednotnou Nezničitelnou Bytost, nerozdělenou na jednotlivosti, — věz, že takové poznání je sattvické!

11:13. … Ardžuna uviděl celý vesmír, rozdělený do mnoha světů, ale sjednocený vjedno v Těle Nejvyššího Božstva.

6:30. Kdo všude vidí Mě a ve Mně vidí všechno, — toho Já nikdy neopustím, a on nikdy neopustí Mě!

6:31. Kdo se utvrdil v takové Jednotě, a uctívá Mě, přebývajícího ve všem, ten jogín žije ve Mně, ať už je jeho zaměstnání jakékoliv.

Splynutí s Bráhmanem, Stvořitelem a Absolutnem se dosahuje meditačními technikami uvádění sebe sama jako vědomí do stavu "ne-já" pomocí mechanizmu "totální reciprocity" a dalších technik buddhijógy. Současně dochází nejen k mentální, ale i meditační náhradě egocentrizmu za Bohocentrizmus..

Vektor pozornosti v Absolutnu mimochodem směřuje od Stvořitele — ke Stvoření.

7:4. Země, voda, oheň, vzduch, akáša, mysl a vědomí, a také individuální "já" — to všechno je to, co existuje ve světě Mé prakriti — všeho celkem osm.

7:5. To je Má nižší přirozenost. Poznej Mou jinou přirozenost — vyšší, Která je Elementem Života, Jehož prostřednictvím celý svět drží pohromadě!

7:6. Ona je lůno všeho jsoucího. Já jsem Zdroj (projeveného) vesmíru a ona ve Mně mizí…

Závěrečným cílem každého z nás je Splynutí s Ním. Zasvěťme tedy tomu své životy!

Literatura

1. **Антонов В.В. — Духовное сердце. Религия Единства. «Полюс», СПб, 1999,**

2. Антонов В.В. — Как познаётся Бог. Автобиография учёного, изучавшего Бога. «Полюс», СПб, 2002.
3. Антонов В.В. (ред.) — Духовное сердце: Путь к Творцу (стихи-медитации и Откровения). «Reality», СПб, 2003.
4. Антонов В.В. (ред.) — Как познаётся Бог. Книга 2. Автобиографии учеников Бога. «Вільна Україна», Львов, 2005.
5. Антонов В.В. (ред.) — Классика духовной философии и современность. «Друк», Одесса, 2007.
6. Антонов В.В. — Экопсихология. «Атлант», Одесса, 2007.
7. Антонов В.В. — Лесные лекции о высшей йоге. «New Atlanteans», Одесса, 2007.
8. Кальянов В.И. — Махабхарата. Книга пятая: Удьйогапарва. «Наука», Л., 1976.
9. Каменская А., Манциарли И. — Бхагавадгита. Калуга, 1914.
10. Семенцов В.С. — Бхагавадгита в традиции и в современной научной критике. «Наука», М., 1985.
11. Смирнов Б.Л. (перев.) — Махабхарата. Том 8, Книга 11: Книга о жёнах. Ашхабат, «Ылым», 1972.
12. Смирнов Б.Л. (ред.) — Бхагавадгита. «Ылым», Ашхабад, 1978.
13. Темкин Э.Н. и Эрман В.Г. — Махабхарата, или Сказание о великой битве потомков Бхараты. «Восточная литература», М., 1963.

Doporučené internetové stránky:

http://www.swami-center.org
http://www.new-ecopsychology.org